

Deltaprogramma | Nieuwbouw en Herstructurering

Handreiking Communicatie over Waterveiligheidsrisico's Buitendijks

Dit is een levend document

Voorwoord

Voor u ligt de handreiking communicatie over waterveiligheidsrisico's buitendijks. Deze handreiking is bedoeld voor beleidsmedewerkers van gemeenten, waterschappen en veiligheidsregio's die met buitendijks gelegen gebieden te maken hebben.

De handreiking gaat over communicatie. Communicatie over de veiligheidssituatie in buitendijkse gebieden. Het goed informeren van burgers en bedrijven over de overstromingsrisico's van buitendijkse gebieden is een verantwoordelijkheid van gemeenten. Deze handreiking ondersteunt de gemeenten daarbij. Door toe te lichten wat de verschillende kenmerken zijn van buitendijkse gebieden en de daarbij voorkomende overstromingsrisico's. Door de diverse verantwoordelijkheden voor buitendijkse gebieden te schetsen. Door op een gestructureerde wijze te beschrijven waarover precies moet worden gecommuniceerd en met wie. Door aan te reiken waar extra informatie gevonden kan worden over risico's en mogelijke preventieve maatregelen. En tot slot door goede voorbeelden te geven van risicocommunicatie; voorbeelden die reeds met succes worden toegepast.

De handreiking is een zogeheten 'levend document'. Dat wil zeggen dat de handreiking in zekere zin nooit 'af' is en dat aanvullingen en verbeteringen welkom zijn. Heeft u dus nuttige informatie die de handreiking verrijkt? Neem dan gerust contact op met postbus.dphn@minienm.nl
In de tussentijd wens ik u veel leesplezier!

Frans Vlieg
Programmadirecteur deelprogramma Nieuwbouw en Herstructurering
Deltaprogramma

Handreiking Communicatie over Waterveiligheidsrisico's Buitendijks

Deze handreiking is in opdracht van
het Deltaprogramma Nieuwbouw en Herstructurering

opgesteld door:

Dr. Robert J. de Graaff
Ir. Caroline van de Veerdonk

November 2012

Inhoudsopgave

1 Inleiding	7
1.1 Waarom deze handreiking	7
1.2 Voor wie is de handreiking bedoeld?	7
1.3 Waarover gaat de handreiking?	7
2 Handreiking Risicocommunicatie Buitendijks	9
2.1 Waarom buitendijks communiceren over risico's	9
2.2 Wat communiceren	9
2.3 Hoe communiceren	10
2.3.1 Doel van de communicatie	10
2.3.2 Wie communiceert er?	10
2.3.3 Naar wie communiceren?	10
2.3.4 Momenten van communicatie	12
2.3.5 Instrumenten	13
3 Achtergronden bij de Handreiking	15
3.1 Het overstromingsrisico buitendijks	15
3.1.1 Wat is een buitendijks gebied?	15
3.1.2 Wat is een overstromingsrisico?	15
3.1.3 Kenmerken van de buitendijkse gebieden	16
3.1.4 Aard en omvang van het risico	17
3.1.5 Risico reductie	18
3.1.6 Beïnvloeden van risicoperceptie	19
3.2 Bestuur van buitendijkse gebieden	20
3.2.1 Verantwoordelijkheden en rollen	20
3.2.2 Het beleid	22
Bijlage 1: Praktijkvoorbeelden communicatie-instrumenten	26
Bijlage 2: Juridische grondslag	51
Bijlage 3: Invulling van provinciaal beleid buitendijks	55
Bijlage 4: Risicocommunicatie: afspraken Zuid Holland	57
Bijlage 5: Begrippenlijst	59

1 Inleiding

1.1 Waarom deze handreiking

Waterveiligheid. Het is van oudsher een belangrijk thema in Nederland. Ons land is internationaal vermaard vanwege de wijze waarop wij ons laagland beschermen. Ook nu komen er belangrijke uitdagingen op 'ons kikkerlandje' af. De verwachting is dat de zeespiegel stijgt en de piekafvoer van water via de rivieren verhoogt. De laatste decennia heeft Nederland nadrukkelijk gekozen om met het water mee te bewegen en het water de ruimte te geven¹. Dat geldt in bijzondere mate voor de gebieden die buitendijks liggen. Dat wil zeggen: aan de waterzijde van een dijk of duin, daar waar mensen wonen en werken.

In ons land wonen op dit moment ruim 115.000 mensen buitendijks langs de rivieren, de grote meren en de kust. Deze buitendijkse gebieden zijn niet wettelijk beschermd tegen het water. Deze gebieden zijn namelijk vaak oorspronkelijk bedoeld voor het bergen en afvoeren van een teveel aan water.

Buitendijks wonen of werken is niet per definitie onveilig. Vaak liggen buitendijkse gebieden hoger dan gebieden binnendijks. Wel gelden voor buitendijkse gebieden andere regels en voorzieningen dan voor binnendijkse gebieden: de dijken en duinen bieden buitendijks namelijk geen bescherming, ze staan 'buiten het spel'.

Het beleid voor waterveiligheid in buitendijkse gebieden is door de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu in 2011 herbevestigd², in afstemming met andere overheden. Hierin zijn burgers zelf verantwoordelijk voor het risico van buitendijks wonen en werken. En gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beoordelen van de feitelijke veiligheidssituatie en het communiceren hierover.

De staatssecretaris constateert dat het nodig is dat rijk en regio samen vanuit hun eigen rollen de gesignaleerde knelpunten oppakken. Duidelijkheid scheppen over risico's, rollen en verantwoordelijkheden en de communicatie hierover richting burgers en bedrijven verbeteren, is hiervoor nodig. Deze handreiking wil de partijen die bij deze communicatie betrokken zijn ondersteunen.

1.2 Voor wie is de handreiking bedoeld?

De handreiking is bedoeld voor beleidsmedewerkers van gemeenten, veiligheidsregio's en waterschappen die te maken hebben met buitendijkse gebieden waar waterveiligheidsrisico's spelen.

1.3 Waarover gaat de handreiking?

De handreiking gaat over het communiceren over de feitelijke veiligheidssituatie naar mensen die verblijven in buitendijks gebied (bewoners, instellingen, bedrijven). Het gaat hierbij om de reguliere situatie en de situatie van wateroverlast zonder risico's voor overlijden van mensen en met beperkte economische schade.

De handreiking gaat niet over het beleidsmatig voorkomen van risico's (pro-actie) bijvoorbeeld tijdens de fase van nieuwbouw of herstructurering. Voor informatie daarover verwijzen we u naar het Deelprogramma Nieuwbouw en Herstructurering van het Nationale Deltaprogramma.

Effectief communiceren vraagt een strategie met een praktische uitwerking. Voor verschillende situaties, momenten en gebeurtenissen zijn verschillende boodschappen en middelen nodig.

¹ Zie: Nederland Leeft met Water en het Nationaal Waterplan:

http://www.nederlandleeftmetwater.nl/nederland_leeft_met_water/nationaal_beleid

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2009/12/01/nationaal-waterplan-2009-2015.html>

² Zie: Agendapunt 3.1, Bestuurlijk Koepel Overleg 26 september 2011, Rijksbeleid Waterveiligheid Buitendijks

Een deel van de boodschappen en middelen zijn voor vrijwel elke gemeente nuttig. Een ander deel is specifiek per gemeente. Deze handreiking brengt het gezamenlijke deel in beeld. De betrokken partijen zelf hebben deze handreiking gemaakt in het kader van het nationale Deltaprogramma.

De handreiking beperkt zich tot het communiceren over de feitelijke veiligheidssituatie. Zoals het communiceren over wat burgers en bedrijven wel en niet mogen verwachten van de overheid als een situatie van wateroverlast zich voordoet.

De handreiking gaat uitdrukkelijk niet over het daadwerkelijk communiceren in situaties van verhoogd waterveiligheidsrisico of in geval van optredende calamiteiten (crisiscommunicatie). Gemeenten en veiligheidsregio's werken dit type communicatie samen uit, vanuit hun generieke verantwoordelijkheden bij een ramp of crisis.

Deze handreiking is gebaseerd op de ervaringen van gemeenten, waterschappen, veiligheidsregio's en provincies met risicocommunicatie in buitendijkse gebieden. De ervaringen zijn ingebracht en vertaald naar een eerste concept handreiking. Deze versie is onderlegger geweest voor werksessies met gemeenten, waterschappen en provincies. De uitkomsten van deze sessies zijn verwerkt in deze eerste, in druk uitgebrachte handreiking. De bedoeling is dat dit document een levend document wordt en regelmatig wordt geactualiseerd. Samen met de brochure Waterveiligheid in Buitendijkse Gebieden deelt deze handreiking de huidige inzichten van de decentrale overheden.

Hoofdstuk 2 bevat de huidige inzichten en voorbeelden van werkwijzen. Het vormt daarmee het hart van de handreiking. Hoofdstuk 3 geeft nadere inhoudelijke toelichtingen.

2 Handreiking Risicocommunicatie Buitendijks

2.1 Waarom buitendijks communiceren over risico's

De gemeente neemt het waterbelang mee in haar afweging bij projecten op het gebied van ruimtelijke ordening. Zij is dus een belangrijke speler bij het toestaan van bebouwing van buitendijkse gebieden zoals uiterwaarden. Verder draagt de gemeente zorg voor de communicatie, wanneer er sprake is van een daadwerkelijke crisissituatie.

Daarnaast is de gemeente op grond van de Wet veiligheidsregio's (Wvr) verantwoordelijk voor de communicatie over veiligheidsrisico's die de burgers van de gemeente lopen. Risico op overstroming is één van deze veiligheidsrisico's. Als risico's de gemeentegrens overgaan dan moet de communicatie over deze risico's worden afgestemd. De Wvr geeft voor die gevallen aan dat de veiligheidsregio verantwoordelijk is voor de communicatie over deze risico's.

In buitendijkse gebieden dragen burgers zelf meer verantwoordelijkheid voor de eigen waterveiligheid. Zij zijn voor die risico's ook zelf aansprakelijk. Dat moeten zij ook weten. Niet communiceren is daarom geen optie. De gemeente is een herkenbare afzender voor burger en bedrijf. Ook andere partijen als waterschappen, veiligheidsregio's en provincies communiceren vanuit hun eigen betrokkenheid, rol en verantwoordelijkheden over buitendijkse risico's. Van belang is dat deze partijen hun communicatie boodschappen op elkaar afstemmen.

2.2 Wat communiceren

In de praktijk bevat de boodschap van gemeenten, veiligheidsregio's en/of andere partijen de volgende ingrediënten:

- U woont/werkt/ontwikkelt/koopt grond of vastgoed /beheert/belegt geld in buitendijks gebied
- U hebt te maken met deze risico's (specifiek in aard, kans en lokaal effect in termen van waterstand)
- U bent als eigenaar zelf verantwoordelijkheid en aansprakelijk voor uw schade bij eventuele overstroming of wateroverlast
- Uw verzekeringspolis dekt waarschijnlijk eventuele schade door overstroming niet (zie bijlage 1.8)
- U kunt zelf de volgende maatregelen treffen om de kans op inboedelschade, indien u dat wenst, te verlagen
- Andere partijen (waaronder overheden) doen het volgende (instrumenten en maatregelen van andere partijen die het risico beïnvloeden)
- Meer informatie over risico's en waterstanden kunt u op de volgende plek vinden
- In geval van verhoging van de dreiging of een calamiteit kunt u het volgende doen (verwijzing naar de juiste informatie of per dreigingsniveau melden van handelingsperspectieven voor burger en bedrijf)
- In dat geval doen de andere partijen (waaronder overheden) het volgende (verwijzing naar de juiste informatie of per dreigingsniveau melden van maatregelen van de overheden).

Hieraan voorafgaand is het belangrijk om de volgende vragen te beantwoorden:

- Heeft de gemeente een visie op wat een acceptabel risico is (zowel voor droogte als voor overstroming)?
- Weten we voor de betreffende locaties voldoende van de risico's? Weten we hoe locaties overstroomden (snelheid, diepte, mogelijke schade per functie)?

- Zijn we voorbereid op onze eigen rol (hebben we een evacuatiestrategie, hoogwaterprocedure, is de risicokaart juist (www.risicokaart.nl), wat meldt het bestemmingsplan, kunnen we dat uitleggen)?
- Wat weten de mensen al (onlangs gevestigde mensen/bedrijven)? Kunnen we daar op inspelen?
- Hoe informeren we zonder onrust of paniek te veroorzaken?
- Welke functies en bedrijven zijn buitendijks gevestigd? Welke informatie hebben zij nodig (hoogte water i.v.m. installaties, toegangswegen, etc.)?
- Hoe verdelen we de uitvoering van de communicatie onderling (gemeente, veiligheidsregio, waterschap, provincie)?
- Maken we melding van klimaatverandering?
- Hoe gaan we om met anderstaligen en kwetsbare groepen, zoals invaliden?
- Hoe hebben betrokkenen eerder gereageerd op crises/wateroverlast (telefonische vragen, e-mails, klachten, etc.)?

Het antwoord op deze vragen is maatwerk en zal per gemeente, per locatie verschillen.

2.3 Hoe communiceren

2.3.1 Doel van de communicatie

Risicocommunicatie is gericht op het:

- informeren van burgers en bedrijven over risico's
- verminderen van angst- en onrustgevoelens van mensen, die wonen/werken/ontwikkelen/grond of vastgoed kopen/beheren/geld beleggen in buitendijks gebied
- vergroten van de waakzaamheid van burgers door middel van informatievoorziening
- bieden van handelingsperspectief en daarmee vergroten van de zelfredzaamheid van burgers
- betrekken van het publiek bij besluitvorming rond risico's.

Resultaat van de communicatie moet zijn dat de risicoperceptie van de gebruikers overeenkomt met het door deskundigen ingeschatte feitelijke risico. Het nemen van maatregelen door de overheden, burgers en bedrijven verlaagt vervolgens dit feitelijke risico.

2.3.2 Wie communiceert er?

Communicatie over de veiligheidssituatie is een kerntaak van de gemeenten.

De gemeenten benutten naast de eigen communicatiekanalen ook de kanalen van andere partijen:

- *Ministerie van Infrastructuur en Milieu:*
Legt het nationale beleid en bijbehorende verantwoordelijkheden helder uit voor alle partijen:
  - beleid op website in een brochure (te downloaden via: www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterveiligheid-o/)
  - het Netherlands Water Partnership (rollen en verantwoordelijkheden)
  - de Risicokaarten (www.risicokaart.nl)
  - beschrijft het nationale beleid in het Nationale Waterplan (of de opvolger daarvan)
- *Rijkswaterstaat:*
Geeft relevante informatie voor buitendijkse ontwikkeling voor alle partijen (www.rijkswaterstaat.nl/water/veiligheid/hoogwater):
  - informatie over mogelijke waterstanden (nu en in de toekomst)
  - hoogwaterberichtgeving naar gemeenten en andere belanghebbenden, link op RWS-website naar Helpdesk Water over actuele en verwachte waterstanden
- *Provincies:*
Maken provinciaal buitendijks beleid helder voor alle partijen in de regio, via:
  - overzicht van rolverdeling partijen in de regio wat betreft waterveiligheid buitendijks (voorbeeld van provincie Zuid-Holland in bijlage 4)
  - bijvoorbeeld: eigen website, verwijzen o.m. naar Helpdesk Water
  - specifiek naar gemeenten via brief

- *Waterschappen:*
Waterschappen hebben geen specifieke rol voor veiligheid buitendijks (tenzij toegewezen door de provincie). Zij hebben wel contacten met de mensen die buitendijks wonen of werken. Deze contactmomenten kunnen benut worden voor het geven van informatie. Daarnaast zenden waterschappen de boodschap uit dat zij voor burgers “zorgen” als het gaat om waterveiligheid. Burgers zoeken hun informatie bij wateroverlast buitendijks daarom ook bij het waterschap. Het is daarom goed als de waterschappen, voor zover zij dit al niet doen:
  - info op eigen website plaatsen en doorverwijzen naar de gemeente
  - in voorkomende gevallen doorverwijzen naar veiligheidsregio en provincie
- *Veiligheidsregio*
Het bestuur van de veiligheidsregio is volgens de Wet Veiligheidsregio's (Wvr) verantwoordelijk voor informatieverstrekking over regionale risico's
- Private partijen (makelaars, projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, verzekeringsbedrijven, beleggers/financiers).

2.3.3 Naar wie communiceren?

De communicatie kan gericht worden op buitendijkse:

- Bewoners/gebruikers (als de gebruiker niet de eigenaar is van het pand/woonboot, dan moet speciale aandacht uitgaan naar het bereiken van de gebruikers, direct of via de eigenaar)
- Bedrijven, ondernemersverenigingen, Kamers van Koophandel, LTO (over werknemers, voorraden en toegangswegen, apparatuur en netwerken)
- Eigenaren (waaronder ook VVE, woningbouwcorporaties)
- Initiatiefnemers van ruimtelijke projecten (waaronder projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, particulieren, collectieve opdrachtgevers)
- Beheerders (publieke en private)
- Beleggers/financiers
- Makelaars.

2.3.4 Momenten van communicatie

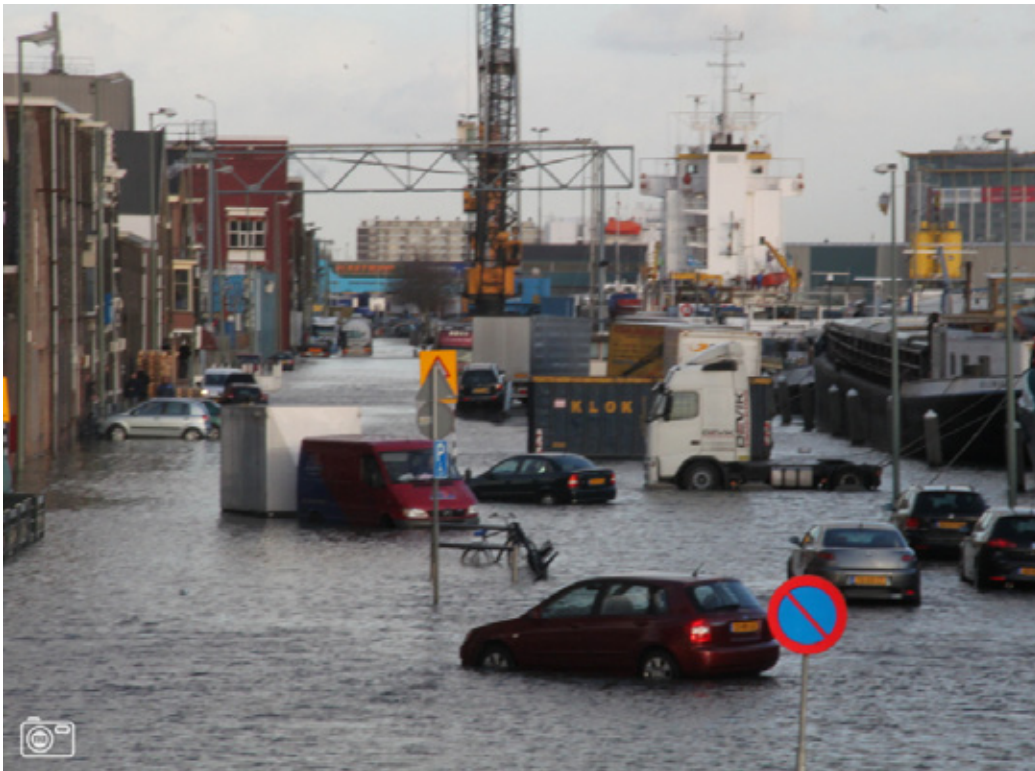
In de risicocommunicatie over waterveiligheid buitendijks hanteert men een onderscheid in twee fases:

- I. Vooraf: generieke communicatie over risico's en verantwoordelijkheden
- II. Bij wateroverlast of verhoogde dreiging van overstroming als er sprake is van hoogwater of bij droogte, waardoor woonboten kunnen droogvallen. Maar er is nog geen sprake van een crisis (de burgemeester ziet nog geen aanleiding om op te schalen). Communicatie over gevolgen en mogelijke acties.

Crisiscommunicatie maakt geen onderdeel uit van deze handreiking. Wel sluit de handreiking aan op de informatiefase als beschreven in de Leidraad voorlichting bij evacuaties in hoogwater situatie en bij overstroming³. In de praktijk onderscheidt men bij II verschillende dreigingsniveaus. Bij elk hoger dreigingsniveau krijgen burgers en bedrijven specifiekere informatie.

In fase I is het van belang om zowel structureel als op natuurlijke momenten te communiceren. Structurele communicatie kan bijvoorbeeld door regelmatig burgers en bedrijven te informeren met een jaarlijkse brief. Natuurlijke momenten, waarop communicatie logisch en effectief is, kunnen zijn:

- Tijdens de bestemmingsplanprocedure (toelichting van het bestemmingsplan)
- Bij uitgifte van grond
- Bij koop van woningen
- Bij vestiging in buitendijks gebied
- Bij oefeningen hoog water.

³ Leidraad voorlichting bij evacuaties in hoogwater situatie en bij overstroming, Wouter Jong, Afke Besselink, 2008

2.3.5 Instrumenten

Diverse gemeenten communiceren structureel naar burgers en bedrijven in buitendijkse gebieden. Het middel en de informatie hangen in veel gevallen af van de lokale situatie. Voor een afweging over de inzet van communicatie-instrumenten zijn zowel de kans op een overstroming als het effect van die overstroming van belang. Sommige gebieden gaan incidenteel en diep onder water. Andere gebieden gaan frequent, maar ondiep onder water.

De volgende tabel geeft inzicht in mogelijke instrumenten en de situaties waarin inzet van het instrument overwogen wordt. De linken verwijzen naar praktijkvoorbeelden als opgenomen in bijlage I.

Tabel 1 Mogelijke instrumenten

	Link *)	kleine kans; klein effect	kleine kans, groot effect	toenevende kans; klein effect	toenevende kans; groot effect	grote kans; klein effect	grote kans; groot effect
Websites (Zeeland en HIA)		X	X	X	X	X	X
Kaartmateriaal Risicokaart		X	X	X	X	X	X
Feitenoverzicht/checklist		X	X	X	X	X	X
Brochure waterveiligheid		X	X	X	X	X	X
Brief/huis aan huis blad		X	X			X	X
Borden			X	X	X	X	X
Bezoek/Inloopbijeenkomst			X				X
Via verzekeringen			X				
Hoogwaterbestrijdingsplan			X			X	X
Info bij WOZ waarde			X				X
Hoogwater-loket			X				X
Oefenen			X				X
Info bij waterstanden					X	X	X
Radio/TV/dagbladen							X
Twitter							X

*) Link verwijst naar paragraaf in Bijlage 1. Linken zijn alleen actief in de digitale versie.

3 Achtergronden bij de Handreiking

3.1 Het overstromingsrisico buitendijks

3.1.1 Wat is een buitendijks gebied?

De gronden achter een primaire waterkering worden binnendijkse gebieden genoemd. De gronden die niet beschermd worden door een primaire waterkering en niet hoog liggen zijn buitendijkse gebieden⁴. In tegenstelling tot het binnendijks gebied gelden voor buitendijkse gebieden geen wettelijke normen voor de bescherming tegen wateroverlast of erger. Bij buitendijkse functies geldt voor de gebruiker een eigen verantwoordelijkheid voor preventieve maatregelen en een eigen risico voor schade door water. De kans op slachtoffers is echter minimaal en meestal is er sprake van wateroverlast in plaats van een overstroming. Op www.risicokaart.nl zijn alle buitendijkse gebieden aangegeven (zie bijlage B.1.2: Kaarten).

Het gaat bij buitendijkse gebieden niet altijd om bebouwde gebieden. Een groot deel van buitendijks gebied heeft primair een waterstaatkundige functie zoals de uiterwaarden langs een rivier. In deze gebieden mag dan ook niet overal gebouwd worden.

3.1.2 Wat is een overstromingsrisico?

Het begrip risico wordt gedefinieerd als kans maal gevolg.

- Kans: kans van optreden van een overstroming op een bepaalde locatie per herhalingstijd
- Gevolg: schade en slachtoffers, veroorzaakt door de overstroming.

Dit is de theoretische benadering. In de praktijk speelt daarnaast de beleving van het risico een belangrijke rol: de risicoperceptie. Het beleid van de overheid richt zich op het verlagen van het feitelijke risico en het verminderen van verschillen tussen deze feitelijk ingeschatte risico's en de risicoperceptie. Goede communicatie verlaagt het risico.

Over welke kansen gaat het?

De kans op schade en slachtoffers buitendijks is zeer klein. Kans en gevolg hangen sterk samen. Het gevolg van overstroming hangt af van waterdiepte, stroomsnelheid en stijgsnelheid en dus van de kans daarop. Deze is per locatie verschillend.

Over welke gevolgen gaat het?

Het gevolg van de overstroming hangt ook af van functie, bouwwijze, gebruik en locatie van de functie in het buitendijks gebied. Voorbeelden (bron: PZH risicomethodiek):

- Wonen:
  - laagbouw (begane grond flats incl. eengezinswoningen)
  - hoogbouw (v.a. 1e verdieping flats)
- Onderwijsinstellingen & kantoren e.d. (gebouwen waar men verblijft tussen 9-17 uur – dus incl. kinderdagverblijven)
- Nutsvoorzieningen:
  - water (locaties waar winning en zuivering drinkwater plaats vindt)
  - elektriciteit (stroomvoorziening) -> kabels/leidingen & centrales
  - riolering
  - gas

⁴ Voor een technische definitie: zie bijlage 5. De definitie is ontleend aan 'buitendijks in beeld', deel: definitiestudie, Arcadis 2011. In deze studie worden ook 'grijze gebieden' nader beschreven: hoge gronden, dijkkringen in de onbedijkte Maas in Limburg, dijkkringen waarvan de legger nog niet is vastgesteld, duinen, kustplaatsen, gebieden beschermd door regionale keringen, gebieden beschermd door voorliggende primaire keringen.

- Bereikbaarheid (dus wegen, spoor zoals trein/metro):
  - Tijdens overstroming voor hulpdiensten,
  - personenvervoer
- Zorginstellingen (ziekenhuizen, verzorgingstehuizen, 24-uurs-locaties)
- Evenementenlocaties, gebouwen waar grote hoeveelheden mensen bij elkaar komen (voetbalstadions, theater, musea en bibliotheken, congressen, symposia, etc.)
- Industrie & bedrijvigheid; (petrochemische industrie, autosloperijen, fabrieksterreinen e.d.)
- Horeca en winkels (restaurants, hotels, cafés, sportclubs, jachthavens, tankstations).

Bij het bepalen van de mogelijke effecten van overstroming wordt bij risicoanalyses aandacht besteed aan^{5 6}:

- Slachtoffers
- Schade door (in volgorde van afnemende rol van de overheid):
  - maatschappelijke ontwrichting;
  - aantasting van milieu;
  - aantasting van cultuur (voor buitendijkse gebieden niet aan de orde);
  - aantasting van de natuur (voor buitendijkse gebieden niet aan de orde);
  - individueel:
    - directe materiële kosten (opstal, apparaten, inrichting, etc.);
    - verminderde inkomsten t.g.v. bedrijfsuitval;
    - indirecte kosten (reiskosten, kosten buiten het gebied bij toeleverende bedrijven, etc.).

3.1.3 Kenmerken van de buitendijkse gebieden

De risico's van overstromingen in buitendijkse gebieden hangen sterk samen met het gebruik van het gebied, de waterstanden, de hoogte van het gebied en de inrichting van de kwetsbare infrastructuur.

Er wonen circa 115.000 mensen in buitendijkse gebieden langs de kust, grote meren en rivieren. Daarnaast wonen circa 108.000 mensen in gebieden in het rivierbed, die wél door een dijkkring worden beschermd (onbedijkte Maas). Een wettelijk beschermingsniveau van 1:250 is hier de norm.

Het grootste deel van het bewoond buitendijks gebied is te vinden in de regio Rijnmond-Drechtsteden. Naar verwachting zal het aantal mensen dat buitendijks woont hier de komende 50-100 jaar stijgen: van ca. 64.000 tot ca. 100.000. Ook in enkele kustplaatsen (o.a. Scheveningen en Katwijk) en steden in het midden-rivierengebied (o.a. Wageningen) zijn er buitendijkse gebieden die relatief dichtbevolkt zijn. Trends in inwonertallen (2020, 2050) buitendijks wijken nauwelijks af van de landelijke trends. Dat wil zeggen dat inwonersaantallen in de steden in de Randstad en langs de rivieren in de regio's Brabant, Utrecht en Gelderland ook buitendijks zullen toenemen. Naar verwachting zullen deze dalen in Zuid-Limburg en Noord-Nederland.

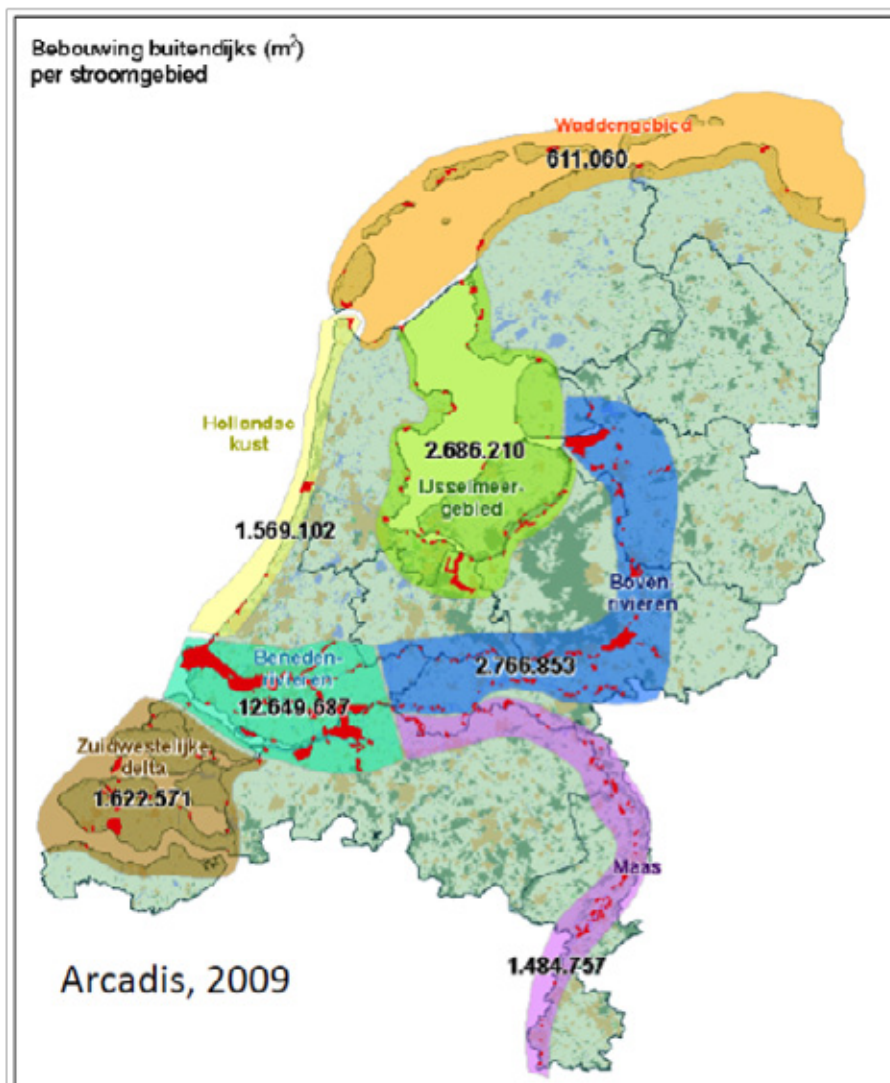
Buitendijkse woongebieden zijn vaak dunbevolkt. In 12% van de gebieden woont maximaal 1 persoon per hectare. Meer dan de helft van de gebieden heeft een dichtheid van 5-10 inwoners per hectare. In slechts 8% is de dichtheid >25 inwoners per hectare. Ter vergelijking: Den Haag is met 59 inwoners per ha een van de dichtstbevolkte gemeenten van Nederland, Eindhoven kent 24 inw/ha en Groningen 14 inw/ha (CBS, 2009).

Inventarisatie van economische waarden buitendijks toont eveneens een herkenbaar beeld, in overeenstemming met de algemene kenmerken van de inrichting van Nederland. De buitendijkse gebieden met relatief hoge economische waarde bevinden zich vooral in de regio Rijnmond-Drechtsteden, enkele havenplaatsen (o.a. Vlissingen, IJmuiden, Delfzijl) en het Industrie en Haventerrein Moerdijk. De verwachte economische groei- en krimpcijfers vertonen een gelijksoortig beeld als bij inwonersaantallen.

⁵ Zie: Veiligheid Nederland in Kaart, Rijkswaterstaat

⁶ Zie: Gevolgen van overstromingen – Informatie ten behoeve van het project waterveiligheid in de 21e eeuw, Deltares (2011) <http://www.scribd.com/doc/86631515/3/Opzet-van-het-WV21-onderzoek>

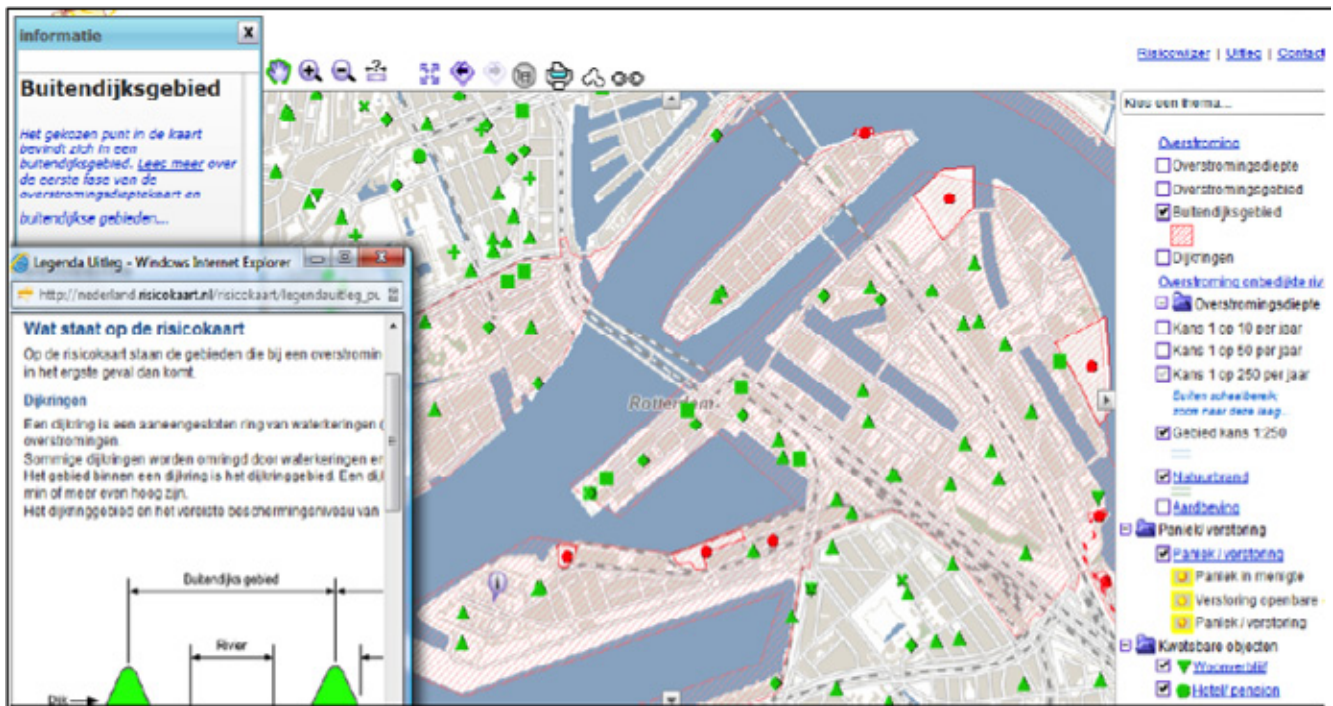

3.1.4 Aard en omvang van het risico

Uit onderzoek blijkt dat de kans op slachtoffers door hoogwater over het algemeen zeer gering is in gebieden in Nederland waar men buitendijks mag wonen, werken en recreëren. Meestal is er slechts sprake van wateroverlast. De belangrijkste oorzaken zijn:

- De dreiging is voorspelbaar (je ziet het aankomen)
- De overstroming is doorgaans geleidelijk: de gebieden liggen relatief hoog
- De afstand tot veilig gebied is kort
- Het aantal personen in buitendijks gebied is relatief beperkt. In principe zijn er goede mogelijkheden om tijdig een veilige plek te vinden.

3.1.5 Verlagen van het risico

Het waterveiligheidsrisico is te verlagen door maatregelen die de kans op overstroming verminderen of door maatregelen die het effect van een overstroming verminderen.

Deze handreiking gaat over de communicatie richting burgers en bedrijven, niet over te treffen maatregelen. In buitendijks gebied ligt het risico bij burgers en bedrijven. De hier opgenomen mogelijke maatregelen dienen alleen als achtergrondinformatie. Indien wenselijk kunnen gemeenten, veiligheidsregio's, waterschappen, provincies of anderen informatie over deze mogelijke maatregelen aan hen verstrekken.

Voorbeelden van kans-reducerende maatregelen die betrokken partijen kunnen treffen zijn⁷ (niet limitatief):

- Land ophoging (terpen)
- (Dynamische) compartimentering
- Gebouw als kering
- Lokale berging van overstromingswater
- Verhoging van het terrein ter beperking van de waterdiepte in combinatie met compenserende maatregelen ter beperking van opstuwing
- Aangepast bouwen van woningen, kantoren en industrie (verhoogd, drijvend)
- Stroomsnelheid verlagings door lineaire elementen dwars op de stromingsrichting te projecteren, ter compensatie zullen wel nevengeulen moeten worden aangelegd om ongewenste opstuwing op de rivier te vermijden
- Verhoogde aanleg of waterdichte infrastructuur nutsvoorzieningen.

Voorbeelden van consequentie-reducerende maatregelen die betrokken partijen kunnen treffen zijn (niet limitatief):

- Risicocommunicatie⁸
- Oefening, noodplannen
- Vluchtroutes, veilige plaatsen (daktuinen, vluchtheuvels, verzamelplaatsen)

⁷ Zie: Risicobepalingsmethode buitendijkse gebieden, Zuid Holland, 2010

⁸ Als maatregel opgenomen in de PZH-ricomethodiek: verlagings met factor 10, mits periodieke communicatie naar inwoners en bedrijven met beschrijving van risico en handelingsperspectief en gebied dekkende, tijdige alarmering en afstemming met de veiligheidsregio.

- Bereikbaarheid hulpdiensten
- Ruimtelijke inrichting die de overstroming stuurt
- Overstromingsbestendige redmiddelen
- Maatregelen die uitgevoerd worden tussen het moment dat een overstroming dreigt en de daadwerkelijke overstroming om het risico door overstroming zo veel mogelijk te beperken, zoals het plaatsen van zandzakken, schotten, etc.
- Waterdichte uitvoering onder verdiepingen
- Opzetten van een voorspelsysteem en/of waarschuwingssysteem ter vergroting van de evacuatielijd
- Zorgen voor alternatieven bij uitval van de functie
- Waterdichte bouwwijze tot een specifieke hoogte.

Een totaaloverzicht van maatregelen is te vinden in de Maatregelmatrix van DPNH (deltaprogramma.pleio.nl/file/download/3954162).

3.1.6 Beïnvloeden van risicoperceptie

Uit recent onderzoek⁹ is gebleken dat het in de communicatie met burgers belangrijk is dat zij weten of zij in buiten- of binnendijks gebied wonen of werken. Burgers en bedrijven moeten daarom weten wat de begrippen binnendijks en buitendijks betekenen. De overheden beïnvloeden met communicatie de mate van bezorgdheid bij burgers direct door nadrukken die zij leggen op bijvoorbeeld de risico's van klimaatverandering of juist de aantrekkelijke kanten van water.

De eerste taak voor de communicatie door gemeenten is het informeren van burgers en bedrijven over het buitendijks wonen. Uit recent onderzoek blijkt dat maar een klein deel van de buitendijks wonende of werkende burgers zeker weten dat ze buitendijkers zijn (zie tabel 2.1 uit de rapportage KvK/RCP, 2012).

Tabel. 2.1. besef zelf binnen- of buitendijks te wonen

Weet u of u in een gebied woont dat binnendijks of buitendijks is gelegen?	Woont volgens postcode binnendijks	Woont volgens postcode buitendijks
Ik weet zeker dat ik in een buitendijks gebied woon	4%	47%
Ik denk dat ik in een buitendijks gebied woon, maar ik weet dat niet zeker	5%	13%
Ik weet niet of ik binnendijks of buitendijks woon	10%	10%
Ik denk dat ik een binnendijks gebied woon, maar ik weet dat niet zeker	19%	12%
Ik weet zeker dat ik in een binnendijks gebied woon	62%	18%
n=	2181	116

Bron: KvK/RCP 2012

De beoordeling van de ernst van een risico door burgers is afhankelijk van het antwoord op de vragen:

1. Hoe ernstig zijn de gevolgen?
2. Word ik vrijwillig of gedwongen aan het risico blootgesteld?
3. Kan ik zelf invloed uitoefenen op het risico (handelingsperspectief)?
4. Levert het risico voordelen voor mij op?
5. Vertrouw ik de organisaties die het risico managen?

Burgers die op de hoogte zijn van de risico's van wateroverlast en overstromingen blijken inderdaad bezorgder en beseffen beter dat zij iets moeten doen om ongewenste gebeurtenissen te voorkomen. Dit heeft invloed op aan- en verkoop van vastgoed.

⁹ Percepties van burgers over binnen- en buitendijks wonen, Rapport KvK/045, 2012

Er ontstaat een grote vraag naar overstromingsverzekeringen en een intentie om maatregelen te nemen die bij het risico passen en die de eigen zelfredzaamheid kunnen vergroten. Ook bestaat er belangstelling voor buitendijkse waterbestendige woningen (overigens dan wel op een hoogte van meer dan 3 meter boven NAP). Informatie over waterveiligheidsrisico's hoeft overigens een positief investeringsklimaat niet in de weg te staan, zo blijkt uit het onderzoek van de KvK¹⁰.

In de communicatie over risico's van wateroverlast en overstromingen is het belangrijk dat burgers weten wat ze van de overheid kunnen verwachten. De ondervraagden verwachtten vaak dat overheden de waterveiligheidsrisico's in de hand hebben. Nadat zij kennis hadden genomen van de risico's, tonen ze een minder groot vertrouwen in de effectiviteit van overheden om de risico's te beheersen. Het is dus van belang de beleving van bewoners niet te onderschatten.

3.2 Governance van buitendijkse gebieden

De overheid heeft de grondwettelijke taak om te zorgen voor een leefbaar en bewoonbaar Nederland. Dat is een verantwoordelijkheid voor het Rijk en alle lagere overheden. De juridische grondslag voor de verantwoordelijkheden en rollen van de overheden zijn beschreven in bijlage 2. In dit hoofdstuk worden de verantwoordelijkheden, de rollen en het beleid voor buitendijkse gebieden beschreven.

3.2.1 Verantwoordelijkheden en rollen

Het Rijk

De Rijksoverheid heeft geen verantwoordelijkheid voor bouwen in buitendijkse gebieden. De nadere invulling en implementatie van buitendijks bouwbeleid is een decentrale verantwoordelijkheid. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu stelt wel de kaders voor buitendijkse ontwikkelingen vanuit de verantwoordelijkheid voor het hoofdwatersysteem en nationale ruimtelijke belangen. Uiteraard behoudt het kabinet de eindverantwoordelijkheid voor het buitendijkse beleid.

Rijkswaterstaat is niet verantwoordelijk voor de veiligheid buitendijks, maar wel voor het beheer van het hoofdwatersysteem met het oog op de waterveiligheid binnendijks. Vanuit die rol is Rijkswaterstaat verantwoordelijk voor vergunningverlening voor buitendijkse ontwikkelingen.

Sommige buitendijkse gebieden - zoals een groot deel van het benedenrivierengebied – zijn vrijgesteld van vergunningverlening als het om de belemmering van de doorstroming van water gaat¹¹. Voor overige aspecten, zoals scheepvaartveiligheid en waterkwaliteit, geldt deze vrijstelling niet.

Rijkswaterstaat zorgt verder voor de informatie over het hoofdwatersysteem. Bijvoorbeeld over de actuele en verwachte waterstanden in het buitendijkse gebied en over in de toekomst te verwachten waterstanden op grond van vastgestelde (klimaat) scenario's.

De provincie

De provincie heeft met betrekking tot waterveiligheid in buitendijkse gebieden een generieke taak voor de ruimtelijke ordening en ziet toe op de waterschappen en gemeenten. Provincies zijn vrij om nadere invulling te geven aan het buitendijkse beleid. Afhankelijk van de specifieke regionale omstandigheden hebben de provincies dit in meer of mindere mate ingevuld. Het belang van het integraal meenemen van overstromingsrisico bij ruimtelijke afwegingen in buitendijks gebied wordt daarin doorgaans onderstreept. De ene provincie stelt kaders voor ruimtelijke afwegingen, de ander legt verantwoordelijkheden bij gemeenten en/of waterschappen. In het ene geval betreft het normen voor voorkomen van overstromingen, in het andere geval gaat het provinciaal beleid meer in op ruimtelijke inrichting en rampenbeheersing. Bijlage 3 bevat een overzicht van de provinciale invulling. Dit overzicht toont meteen ook de taken die bij gemeenten of waterschappen belegd zijn.

De gemeente

De gemeente is verantwoordelijk voor het beoordelen van de veiligheidssituatie, het afwegen van eventuele maatregelen en de communicatie over veiligheid buitendijks richting burgers en bedrijven.

De gemeente maakt op lokaal niveau afwegingen over buitendijkse ontwikkelingen. Het bestemmingsplan is hiervoor het aangewezen instrument. Hierin kunnen locatie keuzes worden vastgelegd en eisen worden gesteld aan inrichting, om de gevolgen van hoogwater in buitendijkse gebieden te beperken.

Er is in de meeste gevallen geen specifiek gemeentelijk beleid voor buitendijks bouwen. Buitendijkse locaties zijn opgenomen in de structuurvisies conform de Wro en/of de gemeentelijke bestemmingsplannen. Bij nieuwbouw of herstructurering in buitendijkse gebieden wordt conform de geldende beleidslijnen en de watertoets overleg gevoerd met de waterbeheerder. Speciale gevallen zijn de locaties die in het kader van PKB Ruimte voor de Rivier buitendijks zijn komen te liggen; hiervoor gelden specifieke regelingen.

Voor veiligheid volgt het gemeentelijk beleid het advies, de aanbevelingen en acties van de veiligheidsregio's. Buitendijkse waterveiligheid kan hier onderdeel van zijn.

Voor evacuatie zijn de crisisplannen van de veiligheidsregio leidend. In sommige regio's zijn coördinatieplannen Hoogwater opgesteld (bijvoorbeeld vanuit veiligheidsregio Brabant Noord).

Het waterschap

Waterschappen hebben geen wettelijke taken voor de waterveiligheid buitendijks. Wel zijn ze betrokken bij buitendijkse ontwikkelingen vanuit hun taken voor het beheer van de waterkeringen (veiligheid binnendijks), waterkwantiteit en waterkwaliteit. Vanwege dit onderscheid tussen binnen- en buitendijkse taken van het waterschap mag de watersysteemheffing voor buitendijks gelegen onroerende zaken verlaagd worden. Via de keur, de watertoets en calamiteitenplannen kunnen waterschappen wel betrokken worden bij buitendijkse ontwikkelingen.

De veiligheidsregio

In een veiligheidsregio werken de brandweer, de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR), de politie en gemeenten samen voor een effectieve voorbereiding op en bestrijding van crises en rampen. Op grond van de Wet Veiligheidsregio's (Wvr) zijn de veiligheidsregio's verplicht tot het opstellen

---

¹¹ Zie: bijlage IV van het Waterbesluit, gebaseerd op art. 6.16 eerste lid van dit besluit

van een regionaal risicoprofiel. Dit is een inventarisatie en analyse van aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit de aangrenzende gebieden. Ook de buitendijkse gebieden in een regio vallen hieronder. Overstromingsrisico is nadrukkelijk onderdeel van de analyse. Op basis van dit risicoprofiel moet de veiligheidsregio een beleidsplan, crisisplan en rampenbestrijdingsplan opstellen.

De eigenaar/gebruiker

Eigenaren en gebruikers van buitendijkse gebieden zijn zelf verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen die bij hoog water de gevolgen beperken. Bovendien hebben zij een eigen risico voor schade door hoog water.

3.2.2 Het beleid

De grondwettelijke zorg van de overheid is gericht op een leefbaar en bewoonbaar Nederland. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de rijksoverheid en de lagere overheden (provincie, gemeente en waterschap). In wetten en beleidsnota's zijn deze verantwoordelijkheden nader bepaald.

Het beleid voor buitendijkse gebieden steunt op drie pilaren:

- Het waterbeleid
- Het ruimtelijk beleid
- Het veiligheidsbeleid

Het waterbeleid

De taken en bevoegdheden op het gebied van het waterbeheer liggen vast in de Waterwet. De Waterwet regelt het wettelijk beschermingsniveau binnendijks, dus binnen de dijkkringgebieden ('het achterland'). En de Waterwet regelt het beheer van het hoofdwatersysteem om deze gebieden te beschermen. De Rijksoverheid heeft de verantwoordelijkheid om het hoofdwatersysteem op orde te houden voor de binnendijkse waterveiligheid.

Het beleid buitendijks, zoals beschreven in het Nationaal Waterplan, is in 2011 herbevestigd door de staatssecretaris van IenM. Belangrijke elementen zijn:

- Er zijn geen wettelijke normen voor de bescherming van buitendijkse gebieden
- Buitendijks zijn bewoners en gebruikers zelf verantwoordelijk voor het treffen van gevolgen-beperkende maatregelen en zij dragen zelf het risico van waterschade
- De beoordeling van de veiligheid, de noodzaak van aanvullende maatregelen en de communicatie over waterveiligheid ligt bij regionale en lokale overheden
- In geval van een crisissituatie kan opschaling plaatsvinden met het Rijk in een meer bepalende rol.

Voor sommige overstromingsgevoelige buitendijkse gebieden gaat het beleid verder. Diverse beleidsnota's geven dan aan waar en onder welke voorwaarden buitendijkse ontwikkeling plaats mag vinden:

- Kust: 3e Kustnota (2000); Nota Ruimte (2006); Beleidslijn kust (2007)
- Rivieren: Beleidslijn grote rivieren (2006); PKB-Ruimte voor de Rivier (2007)
- IJsselmeer: Beleidsnota IJsselmeergebied (2009).

In het Deltaprogramma wordt gekeken naar de lange termijn waterveiligheid en zoetwatervoorziening. In de gebiedsgerichte deelprogramma's worden de effecten van klimaatverandering en mogelijke maatregelen onderzocht. Een gebiedsgerichte aanpak is het uitgangspunt. Aandacht voor de effecten op buitendijkse gebieden is integraal onderdeel van de afwegingen in het Deltaprogramma.

Het ruimtelijk beleid

Een goede ruimtelijke ordening is primair de taak van de decentrale overheden. Dat geldt natuurlijk ook voor de buitendijkse gebieden. Gemeenten maken ruimtelijke afwegingen en indien nodig neemt ook de provincie hierin een rol. Het nationale ruimtelijk beleid bevat voorwaarden voor overstromingsgevoelige buitendijkse gebieden (zie: waterbeleid). Verder doet het RO-beleid geen expliciete uitspraak over waterveiligheid buitendijks. Het beleid voor de genoemde overstromingsgevoelige buitendijkse gebieden is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening.

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) benoemt en borgt ruimte voor het hoofdwatersysteem en de bescherming van de primaire waterkeringen. Overige ruimtelijke ordening in relatie tot water wordt meer overgelaten aan provincies en gemeenten (“zo dicht mogelijk bij de burger”).

Het deelprogramma Nieuwbouw en Herstructurering (DPNH) van het Deltaprogramma onderzoekt hoe eigenschappen en effecten van het watersysteem, de ondergrond en het verwachte klimaat een sturende rol kunnen spelen bij de ontwikkeling van stedelijke gebieden. DPNH ontwikkelt hiervoor een beleidskader. Hierbij wordt expliciet aandacht gegeven aan buitendijkse gebieden.

Het veiligheidsbeleid

Sinds 2010 is de Wet Veiligheidsregio's (Wvr) van kracht. Deze legt primair de taken voor risico- en rampen-beheersing bij de lokale overheden, ook bij overstromingen.

Colofon

Deze handreiking is in opdracht van
Deelprogramma Nieuwbouw en Herstructurering
opgesteld door:

Dr. Robert J. de Graaff
Ir. Caroline van de Veerdonk

ORG-ID

www.ORG-ID.org

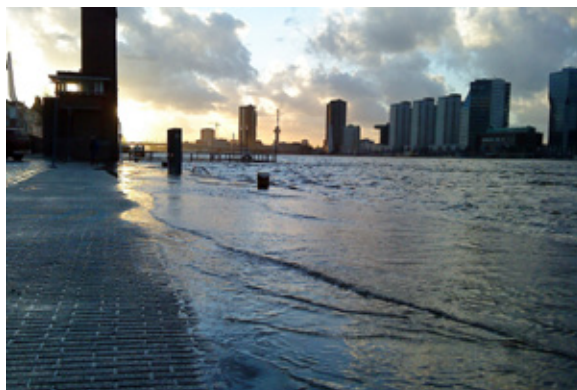
graaff@org-id.org

Samenstelling begeleidingscommissie:

- Albert Elshof   Unie van Waterschappen
- Reginald Grendelman   Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- Michelle Hendriks   Ministerie van Infrastructuur en Milieu
- Evert van der Meide   Provincie Zuid-Holland, namens Interprovinciaal Overleg / provincies
- Marten Smid   Rijkswaterstaat
- Peter Blommaart   Rijkswaterstaat
- Nick van Barneveld   Gemeente Rotterdam

Dit is een 'levend' werkdocument, aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

November 2012

Bijlagen

Bijlage 1: Praktijkvoorbeelden communicatie-instrumenten

B1.1: De Website www.zeelandveilig.nl

The screenshot shows the website **ZeelandVeilig.nl**, an initiative of the Veiligheidsregio Zeeland. The navigation bar includes links for Home, Actualiteiten, Downloads, Contact, and aA. A search bar is located in the top right corner. Below the navigation bar, there are four main categories: **Waterdreiging** (highlighted), Weerdreiging, Nutsvoorzieningen, and Nucleaire veiligheid. Under Waterdreiging, there are sub-links for 'Wat te doen?', 'Veelgestelde vragen', and 'Links'. A breadcrumb trail indicates the user is at 'Home > Waterdreiging'.

Waarschuwing voor hoogwater in Zeeland

Door een hoge waterstand in combinatie met extreme weersverwachtingen (storm) kan een overstroming dreigen. Om u te informeren over de waterstand en een eventuele dreiging van een overstroming, is een waarschuwingssysteem gemaakt. Vijf [dreigingsniveaus](#) laten zien of de waterstand aanleiding is voor extra veiligheidsmaatregelen, door de overheid of door u zelf. Hoe u zich kunt voorbereiden op een overstroming, leest u op deze pagina's.

Dreigingsniveaus

Hoogwater kan een dreiging zijn voor het land achter duinen en dijken. Of hoogwater bedreigend is, is afhankelijk van de verwachte waterstanden en ook de weersomstandigheden. Iedereen begrijpt dat springtij, waarbij er ook een zware storm is, een bedreiging vormt voor onze provincie. Veiligheidsregio Zeeland wil dat de burgers in Zeeland, maar ook onze bezoekers weten of er een dreiging is. Met dit informatiesysteem weet u wat het dreigingsniveau is, wat u kunt doen in zo'n geval en wat de overheden in Zeeland doen om te voorkomen dat er slachtoffers vallen.

Natuurlijk worden onze dijken en duinen altijd optimaal onderhouden en de kans dat het mis gaat is heel erg klein. Maar ook met alle moderne middelen kunnen we de natuur niet beïnvloeden en een overstroming blijft altijd mogelijk.

Zoals u hieronder kunt zien, zijn er vijf dreigingsniveaus. Met een klik op de knop 'lees meer' weet u direct hoe u zich op de dreiging kunt voorbereiden. Het huidige dreigingsniveau ziet u rechts op de pagina.

De actuele waterstand vindt u op: <http://www.brnz.nl/watdets/zeelwv/index.html>

Geen dreiging
Waterstand kleiner of gelijk aan 330cm boven NAP bij Vlissingen. [Lees meer](#)

On the right side of the page, there is a section for 'Huidige waterdreiging' (Current water threat) with a status of 'Status onbekend'. Below this is a vertical list of five threat levels with corresponding icons and questions: 'Hoe bereid ik me voor?', 'Wat doe ik bij een minimale dreiging?', 'Wat doe ik bij een kleine dreiging?', 'Wat doe ik bij een kritieke dreiging?', and 'Wat doe ik bij een extreme dreiging?'.

At the bottom right, the logo for 'VeiligheidsRegio Zeeland' is displayed.

Per dreigingsniveau geeft de website een toelichting op:

- De aard van de dreiging
- Wat de lezer kan doen
- Wat de overheid doet en, indien van toepassing
- Wat de lezer moet doen bij evacuatie

Dreigingsniveaus

Hoogwater kan een dreiging zijn voor het land achter duinen en dijken. Of hoogwater bedreigend is, is afhankelijk van de verwachte waterstanden en ook de weersomstandigheden. Iedereen begrijpt dat springtij, waarbij er ook een zware storm is, een bedreiging vormt voor onze provincie. Veiligheidsregio Zeeland wil dat de burgers in Zeeland, maar ook onze bezoekers weten of er een dreiging is. Met dit informatiesysteem weet u wat het dreigingsniveau is, wat u kunt doen in een dergelijk geval en wat de overheden in Zeeland doen om te voorkomen dat er slachtoffers vallen.

Natuurlijk worden onze dijken en duinen altijd optimaal onderhouden en de kans dat het mis gaat is heel erg klein. Maar ook met alle moderne middelen kunnen we de natuur niet beïnvloeden en een overstroming blijft altijd mogelijk.

Zoals u hieronder kunt zien, zijn er vijf dreigingsniveaus. Met een klik op de knop 'lees meer' weet u direct hoe u zich op de dreiging kunt voorbereiden. Het huidige dreigingsniveau ziet u rechts op de pagina.

De actuele waterstand vindt u op: www.hmcz.nl/applets/snelpeil/index.html

Geen dreiging

Waterstand kleiner of gelijk aan 330cm boven NAP bij Vlissingen.

De verwachte waterstand Vlissingen is kleiner of gelijk aan 330cm.

Geen speciale aandacht vereist.

Wat kunt u doen..

Ook als er geen overstroming dreigt, kun u zich toch al voorbereiden. Denk aan de volgende dingen:

- Zorg voor een noodpakket in huis.
- Maak een lijst van zaken die belangrijk zijn om in veiligheid te brengen dan wel mee te nemen.
- Informeer tegen welke schade u verzekerd bent.
- Bedenk waar u naar toe kunt/wilt als er een evacuatie is.
- Denk bij de inrichting van uw huis na over de risico's van een overstroming.
- Bedenk welke spullen u in veiligheid wil brengen, bijvoorbeeld door ze alvast naar boven te brengen.
- Stel de frequentie van noodzender Omroep Zeeland in op uw radio. (kabel FM 87.6, ether FM 87.9 en in zuidwest Zeeland FM 98.4). Weet hoe u gas, water en elektra kunt afsluiten.

Wat doet de overheid..

- Veiligheidsregio, provincie, waterschappen, Rijkswaterstaat en gemeenten zorgen dat er plannen zijn om de effecten van een overstroming te beperken en zij beoefenen deze plannen regelmatig.
- De weersverwachting en de verwachte waterstanden worden altijd in de gaten gehouden door het KNMI en Rijkswaterstaat.

Minimale dreiging

Waterstand tussen 330cm en 370cm boven NAP bij Vlissingen.

Dit betekent een lage stormvloed: waarschuwingspeil.

Er worden geen problemen verwacht met de waterkeringen.

Kans van voorkomen ligt tussen eenmaal per jaar en eenmaal per 5 jaar.

Wat kunt u doen..

- Volg de berichtgeving over de weersverwachting via radio en televisie.
- Kijk uw noodpakket na.

- Loop de lijst van zaken die belangrijk zijn om in veiligheid te brengen dan wel mee te nemen na.
- Bedenk waar u naar toe kunt/wilt als er een evacuatie is.
- Berg waardevolle spullen op een hoge plaats.
- Stel de frequentie van noodzender Omroep Zeeland in op uw radio. (kabel FM 87.6, ether FM 87.9 en in zuidwest Zeeland FM 98.4).
- Weet hoe u gas, water en elektra kunt afsluiten.

Wat doet de overheid..

- De Berichtenkamer van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (SVSD) is bezet.
- Waterschappen, Veiligheidsregio, Provincie, en RWS-diensten zijn geïnformeerd.
- Waarschijnlijk wordt de stormvloedkering in de Oosterschelde gesloten (bij ca. 350cm te Vlissingen).
- Bij dit niveau van waarschuwing zijn er nauwelijks acties bij de hulpdiensten.
- De waterschappen stellen fase 1 van dijkbewaking in. Dit betekent dat het waterschap in staat van paraatheid is (de beschikbaarheid van medewerkers wordt nagetrokken).
- Hier en daar vinden door het waterschap extra inspecties plaats aan dijkdoorgangen zoals die er zijn bij gemalen en uitwateringssluizen en nadere informatie wordt ingewonnen en bijgehouden over waterstanden en weer.

Lichte dreiging

Waterstand tussen 370cm en 440cm boven NAP bij Vlissingen.

Er worden geen problemen verwacht met de waterkeringen.
Kans van voorkomen ligt tussen eenmaal per jaar en eenmaal per 100 jaar.
Er dreigt een middelbare stormvloed op te treden (alarmpeil).

Wat moet u doen..

- Volg de berichtgeving van de overheid via Omroep Zeeland teletekstpagina 199 /Omroep Zeeland radio. (Kabel FM 87.6, ether FM 87.9 en in zuidwest Zeeland FM 98.4).
- Vul indien nodig uw noodpakket aan.
- Loop de lijst van zaken na die belangrijk zijn om in veiligheid te brengen dan wel mee te nemen.
- Zorg dat uw auto voldoende brandstof heeft.
- Bedenk waar u naar toe kunt/wilt als er een evacuatie is.
- Berg waardevolle spullen op een hoge plaats.
- Weet hoe u gas, water en elektra kunt afsluiten.

Wat doet de overheid..

- De Berichtenkamer van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (SVSD) is bezet en geeft een alarm.
- De waterschappen stellen dijkbewakingsfase 2 in.
- Waterkeringen, waterstanden en de weersverwachting worden constant in de gaten gehouden.
- De Veiligheidsregio, provincie Zeeland en Rijkswaterstaat Zeeland zijn gealarmeerd.
- De Oosterscheldekering wordt gesloten.
- De burgemeesters in Zeeland worden verzocht telefonisch bereikbaar te blijven.

Grote dreiging

Waterstand tussen 440cm en 530cm boven NAP bij Vlissingen.

Lokaal kunnen problemen ontstaan met waterkeringen.
Zo nodig zullen noodreparaties aan waterkeringen worden uitgevoerd.
Kans van voorkomen ligt tussen eenmaal per 100 jaar en eenmaal per 4000 jaar.
Er dreigt een hoge tot buitengewoon hoge stormvloed op te treden (kritiekpeil).

Wat moet u doen..

- Volg de berichtgeving van de overheid via Omroep Zeeland teletekstpagina 199 /Omroep Zeeland radio (kabel FM 87.6, ether FM 87.9 en in zuidwest Zeeland FM 98.4) of via internet www.crisis.nl
- Vul indien nodig uw noodpakket aan.
- Zorg dat de zaken die belangrijk zijn om in veiligheid te brengen dan wel mee te nemen klaar staan.
- Zorg dat uw auto voldoende brandstof heeft.
- Bedenk waar u naar toe kunt/wilt als er een evacuatie is.
- Berg waardevolle spullen op een hoge plaats.
- Weet hoe u gas, water en elektra kunt afsluiten.
- Trek de stekker uit niet noodzakelijke elektrische apparaten.
- Kijk of mensen in uw omgeving hulp nodig hebben.

Evacuatie

Het kan zijn dat u bij een dreigende overstroming onverwacht uw huis moet verlaten. Als er nog tijd is, doe dan het volgende:

- Sluit gas, water en licht af.
- Neem alleen hoognodige zaken mee (contant geld, uw medicijnen, identiteitsbewijzen en verzekeringspapieren).
- Sluit uw woning goed af.
- Controleer of uw burens weten dat ze weg moeten.

Is er meer tijd om u voor te bereiden op een evacuatie en verwacht u dat u langer dan een paar uur weg blijft, doe dan het volgende:

- Draag stevige schoenen en dichte kleding.
- Gaat u met de auto, bereid u er dan op voor dat u langere tijd stil kunt komen te staan op de wegen in verband met filevorming.

Gaat u met de auto, neem dan het volgende mee:

- Uw noodpakket.
- Dekens en extra kleding.
- Eten en drinken voor uw huisdieren.
- Extra brandstof voor uw auto.

Wat doet de overheid..

- De Berichtenkamer van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (SVSD) is bezet en geeft een alarm.
- Waterschappen zijn paraat, dijkbewaking is ingesteld.
- De Veiligheidsregio, Provincie en Rijkswaterstaat Zeeland zijn paraat. Er is een operationeel coördinatie-team ingesteld dat maatregelen voorbereidt.
- Evacuatie van bedreigde gebieden is mogelijk.
- Op de gemeentehuizen is een kleine ambtelijke staf bijeen die de ontwikkelingen volgt.
- De Oosterscheldekering is gesloten.
- Het Nationaal Responsplan Hoogwater treedt in werking.

Extreme dreiging

Waterstand meer dan 530cm boven NAP bij Vlissingen.

Er is sprake van zeer zware storm en springtij.
Waterkeringen worden hoger belast dan waar op ze zijn berekend.
Het is mogelijk dat dijken doorbreken.
De kans dat deze situatie zich voordoet is minder dan eenmaal per 4000 jaar.

Wat moet u doen..

- Volg de berichtgeving van de overheid via Omroep Zeeland teletekstpagina 199 /Omroep Zeeland radio (kabel FM 87.6, ether FM 87.9 en in zuidwest Zeeland FM 98.4) of via internet www.crisis.nl.
- Vul indien nodig uw noodpakket aan.
- Zorg dat de zaken die belangrijk zijn om in veiligheid te brengen dan wel mee te nemen klaar staan.
- Zorg dat uw auto voldoende brandstof heeft.
- Bedenk waar u naar toe kunt/wilt als er een evacuatie is.
- Berg waardevolle spullen op een hoge plaats.
- Sluit gas, water en licht af.
- Kijk of mensen in uw omgeving hulp nodig hebben.

Evacuatie

Het kan zijn dat u bij een dreigende overstroming onverwachts uw huis moet verlaten. Als er nog tijd is, doe dan het volgende:

- Sluit gas, water en licht af.
- Neem alleen hoognodige zaken mee (contant geld, uw medicijnen, identiteitsbewijzen en verzekeringspapieren).
- Sluit uw woning goed af.
- Controleer of uw burens weten dat ze weg moeten.

Is er meer tijd om u voor te bereiden op een evacuatie en verwacht u dat u langer dan een paar uur weg blijft, doe dan het volgende:

- Draag stevige schoenen en dichte kleding.
- Gaat u met de auto, bereid u er dan op voor dat u langere tijd stil kunt komen te staan op de wegen in verband met filevorming.

Gaat u met de auto, neem dan het volgende mee:

- Uw noodpakket.
- Dekens en extra kleding.
- Eten en drinken voor uw huisdieren.
- Extra brandstof voor uw auto.

Wat doet de overheid..

- De Berichtenkamer van de Stormvloedwaarschuwingsdienst (SVSD) is bezet en geeft een alarm.
- Waterschappen zijn paraat, dijkbewaking is ingesteld.
- De Veiligheidsregio, Provincie en Rijkswaterstaat Zeeland zijn maximaal paraat.
- Er is een operationeel coördinatieteam en een regionaal beleidsteam bijeen die de nodige maatregelen nemen om de effecten van een mogelijke dijkdoorbraak zoveel mogelijk te beperken.
- Evacuatie van bedreigde gebieden vindt plaats.
- Gemeenten treffen de nodige maatregelen om schade etc. te voorkomen.
- De Oosterscheldkering is gesloten.
- Het Nationaal Responsplan Hoogwater is van kracht.

En de website www.h-i-ambacht.nl (vervolg bijlage B1.1)

sitemap | links | vacatures | contact | lees voor

Hendrik-Ido-Ambacht

Hendrik-Ido-Ambacht heeft **Antwoord**®

Zoekt u informatie, diensten, producten of beleid?
Om uw zoekvraag te beantwoorden helpt u graag!

zoek

HOME / WONEN EN WIJKEN / VEILIGHEID / OVERSTROMINGSRISICO

Overstromingsrisico

Nederland is – ook zonder klimaatverandering, broeikas effect en zeespiegelstijging – altijd kwetsbaar geweest voor overstromingen. Nu extreme weersituaties steeds vaker voorkomen, worden we steeds kwetsbaarder. De overheid probeert de risico's op een overstroming zo veel mogelijk te beperken. Toch kan het een keer fout gaan. Daarom is het goed om meer te weten over overstromingen en over wat u zelf kunt doen om u voor te bereiden op een [overstroming](#).

Een ramp valt niet te plannen. Maar u kunt zich er wel op voorbereiden. Bijvoorbeeld door de juiste spullen in huis te hebben. Dit geeft u een grotere kans om een overstroming te doorstaan. Er is een lijst opgesteld met nuttige spullen om nu al in huis te halen. Zelf kunt u hier natuurlijk dingen aan toevoegen, zoals bepaalde medicijnen.

Meer informatie over rampen en overstromingen kunt u vinden via de volgende websites.
Op www.nederlandveilig.nl/noodsituaties/ leest u hoe u zich kunt voorbereiden op een overstroming en wat u in een noodvoorraad en evacuatiepakket stop.

De www.risicokaart.nl geeft een totaaloverzicht van risico's in uw woon- en leefomgeving, waaronder het mogelijke overstromingsgebied.

Op www.ahn.nl kunt u zien hoe hoog u woont. Door uw adres in te typen krijgt u een gedetailleerd overzicht van welke gebieden en gebouwen hoog zijn gelegen.

De laatste informatie bij een (dreigende) ramp vindt u op www.rtvrijnmond.nl.
Meer informatie over de samenwerkende hulpdiensten van de overheid vindt u op www.vrghz.nl.

Buitendijkse gebieden

In Hendrik-Ido-Ambacht hebben we gebieden die aan de buitenzijde van de dijk liggen. De bewoners en bedrijven in dit gebied lopen een verhoogd risico op wateroverlast. Dit vanwege het feit dat de dijk hen niet beschermt tegen opkomend water. Bewoners en bedrijven in buitendijks gebied zijn hier allemaal per brief over geïnformeerd. De gemeente heeft voor hoogwater in buitendijks gebied een plan ontwikkeld waarin de taken en verantwoordelijkheden tijdens hoogwater beschreven staan.

Downloads

- [Overstromingen.pdf \(12 kB\)](#)
- [Checklist bij rampen.pdf \(164 kB\)](#)

Home

Actueel

Bestuur en Organisatie

E-loket/**Antwoord**®

Kunst en cultuur

Ondernemen

Onderwijs, Werk en Welzijn

Over Hendrik-Ido-Ambacht

Wonen en Wijken

- › Buurten en Wijken
- › Buurt Oostendam
- › Groenbeheer
- › Groot onderhoud
- › Werk aan de weg
- › Natuur en milieu

Ruimtelijke plannen

Veiligheid

- › Als de sirene gaat...
- › Burgernet
- › Hulpdiensten
- › Noodsituaties
- › Overstromingsrisico
- › Rampenbestrijding
- › Regionaal Crisisplan
- › Risicokaart
- › Risicovijzer
- › Terrorisme
- › Veiligheidsrapportage
- › Stuurgroep veiligheid
- › 112, daar pak je ouders mee.

Verkeer

B1.2: Kaarten www.risicokaart.nl

Risicokaart

HOME | OVER DE RISICOKAART | INFORMATIE OVER RISICO'S | VEILIGHEID EN WET | PROFESSIONELE GEDRUIKER

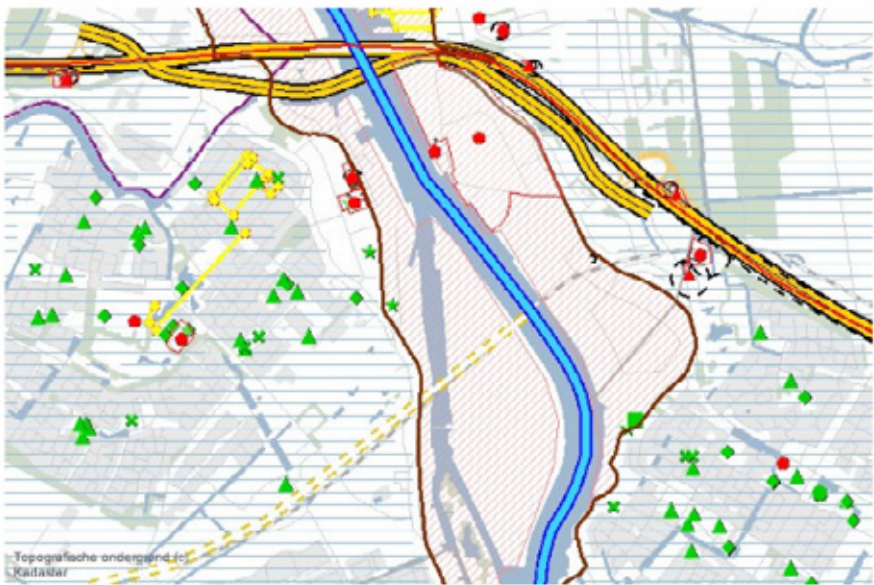
Lees voor

ZOEK

Voorvertoning overzichtskaart

In de kaart hieronder ziet u de belangrijkste risico's in het door u gekozen postcodegebied. In de legenda aan de rechterkant ziet u de uitleg bij de iconen in de kaart. Wilt u meer details over de risico's en waardoor deze worden veroorzaakt, klik dan op de knop 'Ga naar de Risicokaart' rechtshovenin om de interactieve risicokaart te laden.

Zoek op gebied of op postcode (b.v. 1234 AB)

Topografische ondergrond © Kadaster

- Kwetsbare objecten**
Kwetsbare objecten (groene symbolen) zijn gebouwen waarin zich veel mensen kunnen bevinden of waar niet-zelfredzame mensen aanwezig zijn.
[Meer informatie](#)
- Ongeval op water
- Verkeersongeval op land
- Tunnelongeval
- Overstroming
- Verstoring openbare orde en paniek in menigten
- Weg
- LPG
- Opslag
- Ontploffbare stoffen
- Overig

Welke risico's zijn er in uw woonomgeving?

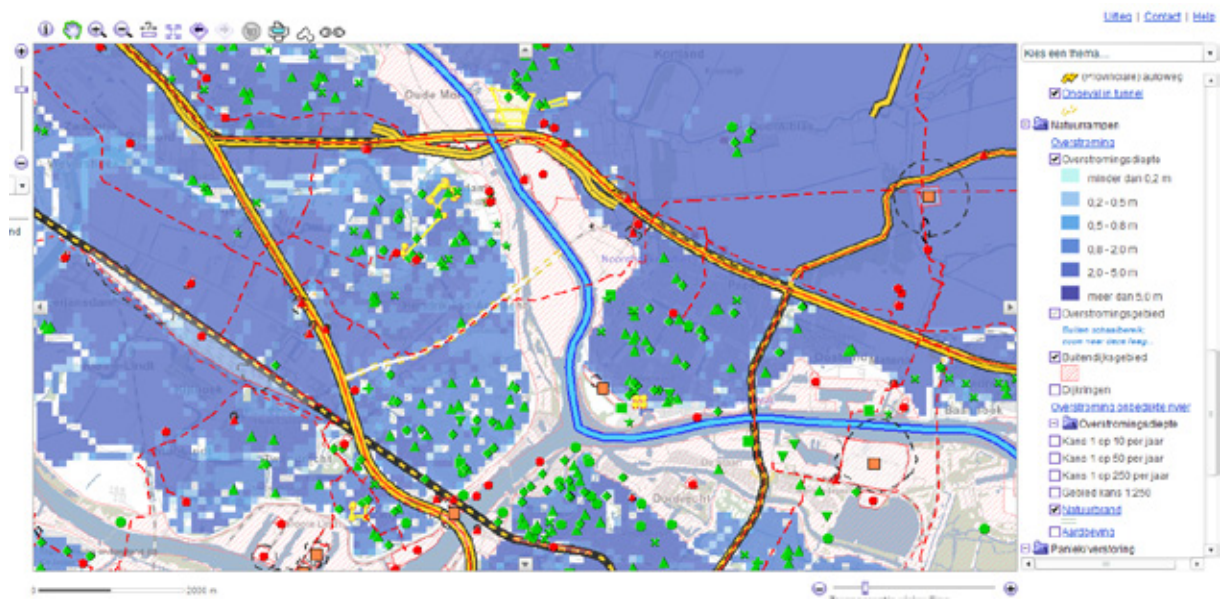
Ontvang de factsheet waarmee u snel kunt zien welke risico's u loopt.

[DOWNLOAD FACTSHEET](#)

Als u hieronder uw gegevens invult, ontvangt u een bericht wanneer de factsheet geupdate is.

E-mail*

Riscokaart.nl in detail

B1.3 Feitenoverzicht/checklist

Voorbeeld Maastricht

www.maastricht.nl/web/Home/Home/Media/m-tonenop/Veelgestelde-vragen-over-hoogwater-

Gerelateerde documenten:

- Bijlagen noodverordening 19 april 2012.pdf
- Noodverordening 19 april 2012.pdf
- Regionaal Crisisplan 2012-2015.pdf
- Meterkastkaart hoogwater 2011.pdf
- Folder hoogwater 2011.pdf
- Calamiteitenplan Beatrixhaven 2010.pdf

Hoe veilig wonen inwoners langs de Maas?

De veiligheid van de Maas moest na de overstromingen van 1993 en 1995 worden verbeterd. Rijkswaterstaat investeert in het versterken van kaden, het verdiepen en verbreden van de rivierbedding, de aanleg van hoogwatergeulen en het verlagen van uiterwaarden. Ook de waterschappen en de provincie Limburg werken aan de hoogwaterbescherming. Als alles klaar is, is het Maasdal beschermd tegen hoogwaters die gemiddeld eens in de 250 jaar voorkomen. Het is nu heel lastig om precies aan te geven hoe veilig het is langs de Maas, omdat de werken nog in uitvoering zijn. De laatste keren dat het hoogwater was, waren de huidige verbeteringen al merkbaar.

Wat voor soorten dijken liggen er langs de Maas?

Een waterkering zorgt dat het achterliggende land wordt beschermd tegen wateroverlast. Er zijn verschillende soorten waterkeringen: - in landelijk gebied vooral dijken (vaak groen, met gras bedekt) - in stedelijk gebied vooral kademuren van steen of beton. - demontabele kades: als het waterpeil in de Maas stijgt, kan het waterschap op daarvoor aangewezen plaatsen demontabele waterkeringen opbouwen. Dit kan voorkomen in bijvoorbeeld Itteren en Borgharen. De demontabele kades zijn gemaakt van aluminium en hebben daar een lengte van ongeveer 200 meter. Daarnaast worden demontabele kademuren ook gebruikt om coupures te sluiten. Coupures zijn openingen in dijken, bijvoorbeeld voor wegen of fietspaden. Welke voorzorgsmaatregelen worden genomen bij dreiging van hoogwater?

Bij dreiging van hoogwater treft het waterschap als eerste extra maatregelen om te zorgen dat inwoners droge voeten houden, zoals de inzet van kwelwaterpompen, het sluiten van coupures (doorgangen in waterkeringen voor bijvoorbeeld wegen) en opbouw van demontabele kades (in het geval van hoogwater Maas). Bij hoogwater Maas zet het waterschap kadewachten in die de waterkeringen inspecteren. Het waterschap werkt bij hoogwater samen met de betrokken Maasgemeenten en indien nodig Rijkswaterstaat en de veiligheidsregio's Limburg Zuid en Noord. Het waterschap beschermt woningen tot aan de drempel; dat wil zeggen dat ruimtes op de begane grond droog blijven. Indien nodig sluiten gemeenten risicovolle wegen af of gaan zij bij te grote risico's over tot evacuatie van bepaalde gebieden.

Wat is kwelwater en is het gevaarlijk?

Kwelwater is water dat onder de dijk door stroomt en achter de dijk boven komt. Het komt voor op veel plekken langs dijken en kades. Het is een normaal verschijnsel. Het waterschap plaatst indien nodig kwelwaterpompen om een deel van het kwelwater weer over de dijk terug te pompen in de Maas. Als kwelwater zand meevoert noemen we dit een wel of 'piping'. Dit zand kan afkomstig zijn uit de dijk en hierdoor kan de dijk instabiel worden. Als u dit ziet, bel dan het direct het waterschap, via telefoon 0800 03 41. Het waterschap inspecteert de dijk en neemt indien nodig extra maatregelen. Via onderstaande

website vindt u meer informatie en een filmpje over kwelwater: <http://maashoogwater.blogspot.com/2011/01/wat-is-kwelwater.html>

Vanaf welke waterstand informeert de gemeente de bewoners van de risicogebieden?

Bij een waterstand van 44,40 M boven NAP (meetpunt Sint Pieter) wordt de eerste informatie verstrekt.

Hoe bereid ik mij voor op een mogelijke overstroming?

Belangrijk is dat u weet dat de gemeente bij hoogwater de bewoners gaat informeren en dat u weet waar u die informatie kunt vinden. Bewoners van Itteren en Borgharen hebben bovendien een informatiefolder van de gemeente ontvangen. Lees deze goed door. U kunt hem ook op www.maastricht.nl/hoogwater bekijken. Verder kunt u zich voorbereiden met 'wat-als' vragen: wat doe ik als mijn kelder onder loopt, wat zou ik doen als ik mijn woning moet verlaten, waar laat ik mijn spullen dan, wat neem ik mee en wat niet, hoe laat ik mijn woning achter, wie informeer ik als ik mijn woning verlaat, bij wie kan ik een tijdje logeren. Gebruikt u medicijnen? Zorg dat u voldoende in huis heeft en neem mee bij evacuatie.

Hoe krijg ik informatie in geval van hoogwater in de Maas?

Via gemeentelijke website en website waterschap Roer en Overmaas www.maastricht.nl www.overmaas.nl
- via rampenzender L1: Teletekstpagina 112, L1 Radio (kabel FM 89.4, Maastricht: 100.6 en via de ether op FM 95.3) - via bewonersbrieven (indien nodig en mogelijk) - via Twitter (icoon op website) - via een rondrijdende geluidswagen Volg de instructies nauwkeurig op.

Waar kan ik actuele en de verwachte waterstanden (en afvoer) raadplegen?

Actuele waterstanden van de Maas kunt u 24 uur per dag horen via de Waterstandtelefoon van Rijkswaterstaat, 020 316 63 00. Via internet: www.actuelewaterdata.nl. Actuele waterstanden van de Maas treft u in betreffend geval ook aan op NOS-teletekstpagina 720 van Nederland 1, 2 en 3.

Waar kan ik terecht voor informatie over de waterstand van beken in Zuid-Limburg?

De afvoerstanden in de beken is te volgen via de site www.overmaas.nl.

Moet ik een extra voorraad levensmiddelen/medicijnen in huis halen?

Wij adviseren om bij dreigende hoogwateroverlast een basisvoorraad levensmiddelen in huis te halen. Koop etenswaren die bestand zijn tegen bederf. Als u medicijnen gebruikt, zorg dan dat u voldoende medicamenten in huis hebt. Hetzelfde geldt voor medische hulpmiddelen, zoals incontinentiemateriaal, steunkousen.

Wat moet ik doen met mijn auto?

Bewoners worden geadviseerd om de auto buiten het overstromingsgebied te parkeren: voor Borgharen is dat aan de Ankerkade en voor Itteren achter de dijk. U dient er rekening mee te houden dat de buurt gedurende enige tijd niet bereikbaar is voor normaal verkeer.

Waar kan ik zandzakken krijgen?

Bij gemeenten zijn geen zandzakken verkrijgbaar. Mensen kunnen zandzakken kopen bij de Boerenbond in Nuth of Aveve in Heugem.

Wat moet ik doen als ik dringend medische hulp nodig heb?

Neem contact op met uw zorgverlener (zoals huisarts, thuiszorg, apotheek). Echt alleen in geval van acute levensbedreigende situaties belt u 112.

Wat moet ik doen als ik word geëvacueerd?

Moet u uw huis verlaten wegens hoogwater? Doe dan het volgende: 1: draai dan eerst alle gaskranen dicht 2: sluit vervolgens de hoofdkraan bij de gasmeter 3: draai alle schakelaars in de meterkast uit 4: zet de hoofdkraan van het water dicht. Vergeet niet eventuele medicijnen die u nodig heeft mee te nemen! Hetzelfde geldt voor medische hulpmiddelen, zoals incontinentiemateriaal, urinaal, steunkousen. Als u terugkeert in uw woning let dan goed op of u gas ruikt. Druk vooral niet op de bel en rook niet. Als u geen gas ruikt, kunt u de woning verder betreden en de leidingen inspecteren. Schakel vooral niets in of uit: geen zaklamp, thermostaat of elektrische installatie. Ruikt u wél gas? Ga dan direct naar buiten en waarschuw meteen Essent: 0800 90 09.

Ik ben aan bed gekluisterd/niet mobiel en kan niet zelfstandig mijn woning verlaten bij evacuatie. Wie kan mij helpen?

Weet u nu al dat u bij hoogwater hulp nodig zult hebben, organiseer dat dan vooraf als dat mogelijk is. Maak bijvoorbeeld afspraken met familie of bureu. In de meeste gevallen is bij de huisarts bekend wie verzorging nodig heeft. Hulpbehoevenden worden geïnventariseerd en benaderd. De mensen van de GHOR zullen u helpen bij het verlaten van uw huis. Mocht u desondanks nog vragen hebben dan kunt vanaf 46.25 m boven NAP St. Pieter het regionale algemene publieksnummer bellen (043) 350 50 25.

Ik wil bij evacuatie mijn huis niet verlaten. Kan ik gedwongen worden?

In eerste instantie geeft de gemeente een advies om uw huis te verlaten. Dat doet de gemeente niet voor niets. Het is in uw eigen belang dat u dit advies op volgt. Doet u dat niet en verlaat u uw woning niet, dan kunt u niet meer rekenen op hulpverlening door de overheid en de hulpdiensten. Is er sprake van een acute levensbedreigende situatie dan kan de burgemeester een noodverordening instellen om u te dwingen uw huis te verlaten.

Ik verlaat mijn woning niet zonder mijn (huis)dieren. Wordt daar opvang voor geregeld?

Nee. U moet ze zelf meenemen of ze ergens anders onderbrengen. De GGD/GHOR vervoert alleen personen.

Kan mijn vee in geval van hoogwater in de wei blijven staan?

Afhankelijk van de waterstand van de Maas adviseert de gemeente vee-eigenaren om hun vee uit de bedreigde gebieden te evacueren. De gemeente adviseert vee-eigenaren op voorhand afspraken te maken met veetransportbedrijven, zodat deze ten tijde van hoogwater meteen kunnen worden ingeschakeld.

Hoe worden nieuwsgierigen op afstand gehouden?

Uit voorzorg en om toeloop van nieuwsgierigen te voorkomen kan de gemeente aan de Maas maatregelen nemen. Zo kunnen of worden op diverse plekken wegen afgezet en zijn andere materialen klaargezet. Kijk voor meer informatie op de website van uw gemeente of houd de berichten via de media in de gaten.

Bij overstromingen kan slib achterblijven, zowel op eigen als op openbaar terrein. Hoe weet ik of de grond schoon is en of er geen gevaar is voor dieren of spelende kinderen?

U kunt de GGD Zuid-Limburg, onderdeel Medische Milieukunde, advies vragen over mogelijke gezondheidsrisico's.

Het hoogwater heeft een enorme impact op ons gezin. We hebben veel moeite om de gebeurtenissen te verwerken. Kunnen we hier hulp bij krijgen?

U kunt contact opnemen met uw huisarts.

Wie ruimt het drijfvuil op?

De overheid ruimt het drijfvuil op dat direct langs de Maas achterblijft. Mocht er drijfvuil achterblijven in bewoond gebied en op particulier terrein, dan moeten de eigenaren/bewoners dat zelf opruimen. Als dat op grote schaal moet gebeuren, richt de gemeente verzamelpunten in waar u het vuil naartoe kunt brengen. Hiervoor hebben gemeenten overleg met Rijkswaterstaat. Waar dat precies is, wordt dan bekendgemaakt. Diverse gemeenten kennen dezelfde regeling. Normaal gesproken wordt het drijfvuil na afloop van het hoogwaterseizoen in de periode maart-mei opgehaald. Bij extreem hoogwater worden eerder in het seizoen (tussen december en februari) binnen de veiligheidsregio's afspraken gemaakt over een extra ophaalronde direct nadat het water is gezakt.

B1.4 Brochure waterveiligheid

Deze brochure van het ministerie van Infrastructuur en Milieu kunt u downloaden via:
www.deltacommissaris.nl/Images/Brochure%20Waterveiligheid_tcm309-332427.pdf

B1.5 Brieven en huis aan huis bladen

Voorbeelden van brieven aan bewoners, bedrijven vindt u hieronder.

Gemeente Zwijndrecht

Aan de bewoners van dit pand

Geachte bewoner(s) van dit pand,

Uw woning ligt in buitendijks gebied. Dit betekent dat de dijk uw woning niet beschermt tegen het water van de rivier. Bij hoog water heeft u dus meer kans op wateroverlast. Wateroverlast ontstaat bij een te hoge waterstand door een teveel aan smeltwater, extreme regenval of een combinatie van factoren.

In de meeste gevallen is het tijdig bekend of de waterstanden van de rivieren een hoog niveau zullen bereiken. Wij zijn daar alert op en kunnen preventieve maatregelen nemen zoals het leggen van zandzakken. Als er een extreem hoge waterstand verwacht wordt zal de gemeente u per brief informeren. Als dat niet mogelijk is omdat de tijd ontbreekt zal er gebruik gemaakt worden van geluidswagens en/of de media (radio/tv/internet/Twitter).

Bij dreiging van hoog water kunt u het volgende doen:

- Luister of kijk naar de rampenzender RTV Rijnmond (93,4FM) of op teletekst;
- Kijk op de website van de gemeente (www.zwijndrecht.nl) of op www.crisis.nl;
- Volg de (schriftelijke) aanwijzingen van de overheid en hulpverleners op;
- Maak een noodpakket (www.nederlandveilig.nl/noodsituaties) klaar met voldoende eten en drinken;
- Schakel voorafgaand aan een eventuele evacuatie gas en elektriciteit uit;
- Als de tijd het toelaat: breng waardevolle spullen naar een hoge en droge plaats;
- Als u niet (meer) weg kunt: ga naar het hoogste punt in uw woning en neem uw noodpakket mee.

Voor meer informatie over dit onderwerp kunt u contact opnemen met <naam>, veiligheidsadviseur van de gemeente, via telefoonnummer <nr>

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

<naam>
secretaris

<naam>
burgemeester

Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht

Aan de ondernemers in buitendijks gebied:

Geachte heer/mevrouw,

Uw bedrijf ligt in buitendijks gebied. Dit betekent dat de dijk uw bedrijf niet beschermt tegen het water van de rivier. Bij hoog water heeft u dus meer kans op wateroverlast. Wateroverlast ontstaat bij een te hoge waterstand door een teveel aan smeltwater, extreme regenval of een combinatie van factoren.

Wij willen u in deze brief wijzen op de dingen die u kunt doen wanneer de rivier buiten haar oevers dreigt te treden. Goed voorbereid zijn op mogelijke calamiteiten is immers belangrijk!

Bij dreiging van hoog water kunt u het volgende doen:

- Luister of kijk naar de rampenzender RTV Rijnmond (93,4FM) of op teletekst;
- Kijk, als er tijd is, op de website van de gemeente (www.h-i-ambacht.nl) of op www.crisis.nl;
- Volg de (schriftelijke) aanwijzingen van de overheid en hulpverleners op;
- Schakel voorafgaand aan een eventuele evacuatie gas en elektriciteit uit;
- Als de tijd het toelaat: sla waardevolle spullen op een hoge en droge plaats op;
- Als u niet (meer) weg kunt: ga naar het hoogste punt in uw bedrijf en neem uw radio op batterijen, eten en een zaklamp mee.

In de meeste gevallen is het tijdig bekend of de waterstanden van de rivieren een te hoog niveau zullen bereiken. In die gevallen zal de gemeente u per brief informeren. Als dat niet mogelijk is omdat de tijd ontbreekt, zal er gebruik gemaakt worden van geluidswagens en/of de media (radio/tv/internet/twitter). Indien weggedeelten onderlopen dan worden deze afgezet met waarschuwingsborden.

In de voorbereidende fase kunt u de dreiging van hoog water opnemen in uw eigen calamiteitenplan. Hierin kunt u de voor u specifieke maatregelen opnemen die nodig zijn om grotere schade aan uw bedrijf en/of omgeving te voorkomen. Ook de zorg voor uw eigen personeel kan hierin beschreven worden. Voor meer informatie over dit onderwerp kunt u contact opnemen met <naam>, veiligheidsadviseur van de gemeente, via telefoonnummer <nr>

Hoogachtend,

Namens de burgemeester en wethouders van <gemeente>

Namens hen:

<naam>
Burgemeester

<naam>
Secretaris

Informatiebrief verhoogde waterstanden:

Geachte heer, mevrouw,

Een aantal weken geleden heeft u van ons een brief ontvangen om u te informeren dat uw bedrijf gevestigd is in buitendijks gebied. Op dit moment is daadwerkelijk sprake van een verhoogde waterstand, met naar verwachting een piek op <datum, tijd> (huidige prognose: <hoogte> meter) en <datum, tijd> (huidige prognose: <hoogte> meter). Bij een waterstand vanaf <maximale hoogte> meter treedt de rivier naar verwachting buiten zijn oevers. Bij de huidige prognose is daarom enige wateroverlast te verwachten.

Wij vinden het belangrijk u goed te informeren over deze ontwikkelingen:

De actuele waterstanden kunt u vinden op www.rijkswaterstaat.nl > Scheepvaartberichten en waterdata > Waterhoogte ten opzichte van NAP > zoeken op Dordrecht;

Hou de website van de gemeente in de gaten (www.h-i-ambacht.nl) en volg de meest actuele berichtgeving op [Twitter.com/#!/gemeenteHIA](https://twitter.com/#!/gemeenteHIA).

Tevens adviseren wij u de waterhoogte zelf goed in de gaten te houden, zodat u eventueel tijdig praktische maatregelen kunt nemen.

Voor meer informatie kunt u (tijdens kantooruren) contact opnemen met <naam>, veiligheidsadviseurs van de gemeente, via telefoonnummer <nr>

Met vriendelijke groet,

<naam>

Loco-Burgemeester

Afloopbericht:

Geachte heer, mevrouw,

Afgelopen week heeft u mogelijk overlast gehad van de hoge waterstanden van rivier <naam>. U heeft hierover op <datum> een brief gehad. Daarna hebben wij u zo goed mogelijk geprobeerd te informeren over de situatie. Nieuwe informatie is op de website geplaatst en via Twitter verspreid. Ook is er een informatienummer geopend. Op plaatsen waar dat nodig was, zijn informatieborden geplaatst. Voor zover dat ons bekend is zullen de waterstanden op korte termijn niet meer zo'n hoog peil bereiken als vorige week. Wanneer er in de toekomst weer verwachtingen zijn van zulke hoge waterstanden zullen we u uiteraard weer informeren.

Als gemeente gaan we er vanuit dat we u met deze brieven voldoende hebben geïnformeerd. Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben dan hoor ik dat graag. U kunt contact opnemen met <naam>, veiligheidsadviseurs van de gemeente, via telefoonnummer <nr>.

<naam>

Loco-Burgemeester

Renkum/Wageningen: huis aan huis blad

In de regio Gelderland-Midden heeft bij iedereen de krant Veilig Gevoel in de brievenbus bezorgd. De krant bevat informatie over allerlei risico's die er in de woon- en leefomgeving zijn. De krant is een initiatief van Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden en haar zestien gemeenten.

Na verschillende grote incidenten in Nederland zijn gemeenten en de Veiligheidsregio wettelijk verplicht haar inwoners te informeren over mogelijke rampen en ongevallen. Deze krant informeert daarom de inwoners van Gelderland-Midden over risico's die zich in en om huis en de directe leefomgeving kunnen voordoen en over hoe je zelf kunt handelen in voorkomende situaties.

Brandweer, volksgezondheid, politie, gemeenten en nog veel meer mensen komen aan het woord over zeer

uiteenlopende onderwerpen. Situaties worden beschreven, ondersteund met mooie foto's, die van invloed kunnen zijn op je woon- en leefplezier.

De krant verschijnt in de regio in vijf edities met verhalen toegespitst op de eigen omgeving. Een huis-aan-huis krant die je met plezier leest en bekijkt! De overheid doet er alles aan om incidenten of calamiteiten zo snel mogelijk op te lossen of de kop in te drukken, maar de eerste minuten is het belangrijk dat iedereen weet wat hij moet doen of kan doen.

Een dergelijke krant kan in buitendijkse gebieden een special over waterveiligheid bevatten.

B1.6 Borden

Voorbeelden van de mogelijkheid borden te plaatsen bij buitendijks gebied met een risico op hoge waterstand of overstroming.

B1.7 Bezoek/inloopbijeenkomst/hoog water wandeling

Het Eiland van Dordrecht ligt op een kruispunt van belangrijke water- en verkeersaders. De rivieren en de invloed van zee komen bij elkaar en er kan een getijdeverschil van negentig centimeter zijn. Onder invloed van klimaatverandering en extreme weersomstandigheden is er op lange termijn een overstromingsrisico. De gemeente en het waterschap gaan in gesprek met bewoners, met vragen als 'Wat kan de overheid doen? Wat kan het Waterschap doen? En wat gaan we samen doen?'.

In de dialoog met de stad zal iedereen die er interesse voor heeft worden betrokken. Ondernemers, jongeren, ouderen en de mensen die in het historisch havengebied wonen, met als centrale vraag 'Hoe kunnen we samen werken aan een waterveilig eiland dat vooral ook mooi en (economisch) vitaal is?'

Welke oplossing er ook gekozen wordt, er wordt altijd rekening gehouden met het cultureel erfgoed van de stad. De historische haven en de binnenstad zijn het goud van de stad.

Een andere vorm van het voeren van het gesprek is de 'hoog water wandeling'. Hierbij wordt informatie over risico's ontspannen tijdens een wandeling in het gebied uitgewisseld.

B1.8 Verzekering

De plaatjes hieronder horen bij de verzekeringen van de aanbieder 'Neerlandse', gelanceerd door de Vereniging Eigen Huis. Duidelijk is aangegeven of een straat buitendijks ligt of niet. Voor buitendijks worden geen kansen op wateroverlast gegeven.

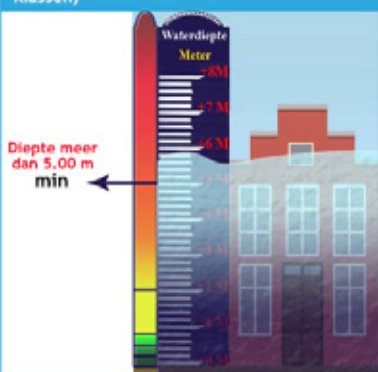
Voorbeeld Binnendijks:

Hoe waterveilig woon ik?

Adres: 3371 Giessendam, Nederland Terug

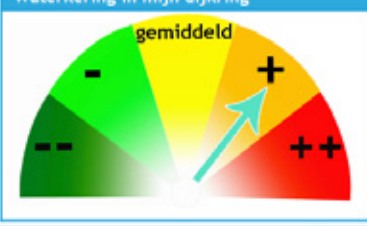

Mijn overstromingsdiepte (in 6 klassen)

Diepte meer dan 5.00 m min

Kans op doorbraak primaire waterkering in mijn dijkkring

gemiddeld

Mijn overstromingsdiepte op kaart

Kaart Satelliet

3371 Giessendam, Nederland

Vraag HKV

Indien u vragen heeft kunt u per mail contact opnemen met HKV lijn in water, via risico-ordeel.oversstromingen@hkv.nl.

Achtergrond

Op deze pagina wordt het risico-ordeel voor de door u ingevoerde locatie getoond. Ook geven we de onderbouwing van dit risico-ordeel, beschrijven de gebruikte informatie en de wijze waarop het oordeel wordt vervoerd. [Lees verder](#) voor de onderbouwing.

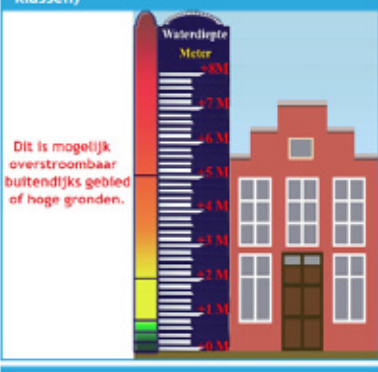
Voorbeeld Buitendijks

Hoe waterveilig woon ik?

Adres: Nieuwland Parc, Nederland Terug

Mijn overstromingsdiepte (in 6 klassen)

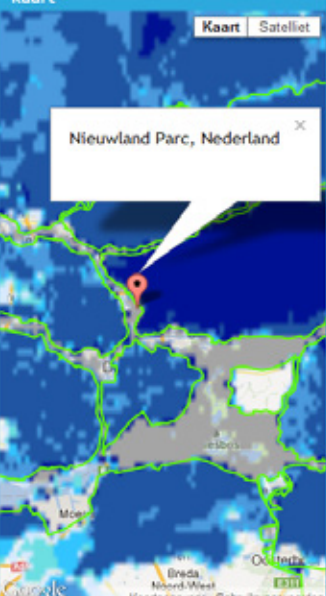
Dit is mogelijk overstroombaar buitendijks gebied of hoge gronden.

Kans op doorbraak primaire waterkering in mijn dijkkring

Buitendijks gebied

De overstromingskans in buitendijks gebied is afhankelijk van de waterstand op zee, rivier of meer. Dit kan variëren van eens in de enkele jaren tot ongeveer het veiligheidsniveau van de achterliggende dijkkring.

Mijn overstromingsdiepte op kaart

Kaart Satelliet

Nieuwland Parc, Nederland

Vraag HKV

Indien u vragen heeft kunt u per mail contact opnemen met HKV lijn in water, via risico-ordeel.oversstromingen@hkv.nl.

Achtergrond

Op deze pagina wordt het risico-ordeel voor de door u ingevoerde locatie getoond. Ook geven we de onderbouwing van dit risico-ordeel, beschrijven de gebruikte informatie en de wijze waarop het oordeel wordt vervoerd. [Lees verder](#) voor de onderbouwing.

B1.9 Hoogwaterbestrijdingsplan

Hoogwaterbestrijdingsplan Buitendijks gebied, Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, Maart 2012.

Inhoudsopgave	2
1. Algemene informatie	3
1.1 Omschrijving gebieden	3
1.2 Mogelijk te nemen maatregelen ⁴	
1.3 Opmerkingen	4
1.4 Lijst met zandzakleveranciers	5
1.5 Adressen en bedrijven in buitendijkse gebieden + waterstand	5
2. Maatregelen bij waterstand 1,8 meter	9
3. Maatregelen bij waterstand 2,5 meter	10
4. Maatregelen bij waterstand 2,8 meter ¹¹	
Bijlage 1 Brief bewoners risico	12
Bijlage 2 Brief bedrijven risico	13
Bijlage 3 Brief Bewoners verhoogd risico	14
Bijlage 4 Brief bedrijven verhoogd risico	15
Bijlage 5 Afloopbericht bewoners	16
Bijlage 6 Afloopbericht bedrijven	17

Bestrijdingsplan Hoogwater van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier uit 2009.

Inhoudsopgave:

1 Inleiding	5
1.1 Achtergrond	5
2 Doel van dit plan	6
2.1 Plaats van dit plan	6
2.2 Samenhang met andere bestrijdingsplannen	6
3 Het optreden tegen hoogwater	8
3.1 Structuur van de eigen bestrijdingsorganisatie	8
3.2 Rollen en verantwoordelijkheden	9
3.2.1 Gemeenten	10
3.2.2 Veiligheidsregio	11
3.2.3 Provincie	11
3.2.4 Rijk	11
3.3 Fasering bestrijdingsactiviteiten	12
3.3.1 Anticiperen	13
3.3.2 Vasthouden en sturen	14
3.3.3 Bergen	14
3.3.4 Bewaken en compartimenteren	15
3.4 Maatregelen per alarmfase	15
3.4.1 Alertfase	16
3.4.2 Alarmfase 0	16
3.4.3 Alarmfase 1	16
3.4.4 Alarmfase 2	17
3.4.5 Alarmfase 3	17
4 Financiering en administratie	18
4.1 Financiële administratie	18
4.2 Interne evaluatie	18
4.3 Externe evaluatieverplichting	18
4.4 Calamiteitenzorg	19

Download: www.hhnk.nl/bestuur_en/organisatie/organisatie/calamiteiten/bestrijdingsplannen

B1.10 Oefenen

Jaarlijks houdt Dordrecht een 'Overstromingsevenement' op het Otto Dickeplein. Op dit plein staat dan de zogeheten Floodbox. De Floodbox is opgezet door een Duitse hoogleraar en wordt ook wel de hoogwateranimatie-studio genoemd. Het toont onder meer wat er in een huis kan gebeuren als we niet voorbereid zijn op een overstroming.

Een groot deel van de binnenstad (en het Lijnbaangebied en de Staart) van Dordrecht ligt buitendijks. De kans dat dit nu overstroomt is minimaal, maar het is niet bekend hoe het over vijftig of over honderd jaar is. Als mensen weten dat het water kan komen, kunnen ze zich beter voorbereiden. Je kunt leren de schade te beperken. Bewustwording van het feit dat er een risico is, scheelt al heel veel.

De Floodbox is een van de voorlichtingsmiddelen die de gemeente en het waterschap nu inzetten om bewoners en ondernemers wakker te schudden en samen op zoek te gaan naar oplossingen die er voor zorgen dat een overstroming geen realiteit wordt in de stad.

Prijsvraag

Inwoners van Dordrecht krijgen de kans om de Floodbox uit te proberen. Op www.dordrechtwerktaanwater.nl staat een prijsvraag. De winnaar mag de Floodbox uitproberen. Wie gaat het lukken om droge voeten te houden?

Vloedschottentest

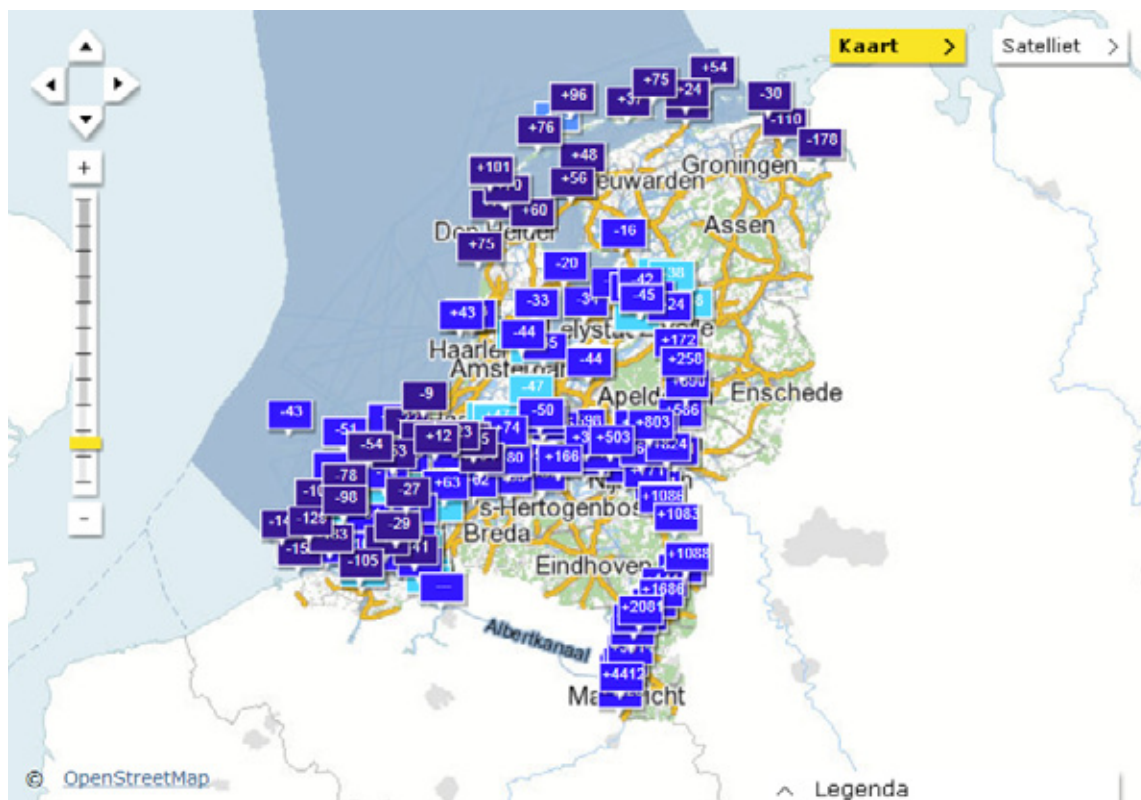
Waterschap Hollandse Delta voert jaarlijks vloedschotteninspecties uit op de Voorstraat in Dordrecht. De schotten maken deel uit van de dijken die Dordrecht beschermen tegen hoog water. De inspectie is nodig om de betrouwbaarheid te garanderen. Onlangs zijn de zware houten schotten vervangen door lichtere aluminium schotten, waardoor ze eenvoudiger kunnen worden geplaatst. De nieuwe schotten duurzaam en makkelijk in onderhoud. De inspectie wordt uitgevoerd door de gemeente Dordrecht in opdracht van het waterschap.

B1.11 De informatie bij waterstanden

Voorbeeld van een kaart met actuele waterstanden van RWS (peildatum: 3 okt. 2012).

De meest actuele waterstanden kunt u vinden op: www.rijkswaterstaat.nl/geotool/waterhoogte_tov_nap.aspx?cookieload=true

B1.12 De geluidswagen/radio/TV

Enkele voorbeelden van nieuws bij wateroverlast of dreigende overstroming op regionale tv-zenders. De consequenties voor burgers en bedrijven komen duidelijk in beeld.

1. Hoog water in Harlingen, GPTV Friesland (nov 2011): via www.youtube.com/watch?v=5FEHlj6V Sys
2. Hoog water in Dordrecht, RTV Rijnmond (jan 2012): www.youtube.com/watch?v=__Hnr9DcTVI
3. Hoog water in Dordrecht (jan 2012): www.youtube.com/watch?v=Tc8Rh3wSlHg&feature=related

Bijlage 2: Juridische grondslag

B2.1: Relevante wetgeving voor buitendijkse ontwikkelingen

Wet ruimtelijke ordening (Wro)

Op grond van de Wro stelt elke overheidslaag op het eigen niveau een structuurvisie vast met een nadere uitwerking, taken en (juridisch) bindende doorwerking d.m.v. Algemene Maatregelen van Bestuur (Rijk), Verordeningen (provincies) en Bestemmingsplannen (gemeenten). Uitgangspunt in de Wro is 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. Dat wil zeggen dat in beginsel het gemeentelijk bestemmingsplan de plek is waar ruimtelijke ontwikkelingen worden vastgelegd. Met de Wro krijgt de provincie de mogelijkheid om (beleidsmatig) normen voor het bouwen in buitendijkse gebieden vast te stellen.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

Op rijksniveau is de eerste tranche van het Barro in werking getreden. De ruimtelijke reservering in de structuurvisies voor het kustfundament, Ruimte voor de Rivier, Maaswerken en Waddenzee zijn in het Barro opgenomen.

Waterwet

In de Waterwet zijn 8 bestaande waterbeheerwetten¹ plus uit de Wet bodembescherming de regeling voor waterbodems samengevoegd. Voor beleid en uitvoering rond buitendijkse ontwikkelingen geeft de Waterwet een duidelijke regeling over de afstemming tussen waterbelangen enerzijds en ruimtelijke ordeningsaspecten anderzijds.

Richtlijn overstromingsrisico's (ROR) (Europese Richtlijn)

De ROR gaat uit van de risicobenadering. Hierbij worden doelen en maatregelen bepaald op basis van de overstromingskans in combinatie met de gevolgen van de overstroming. De ROR biedt geen richtlijnen voor buitendijkse waterveiligheid. Wel verplicht de ROR de Europese landen tot informatie inwinning, overleg en planvorming voor nationaal en grensoverschrijdend beheer van overstromingsrisico's.

Wet Veiligheidsregio's

De Wet veiligheidsregio's (Wvr) is 1 oktober 2010 in werking getreden. De nieuwe wet vervangt de Brandweerwet 1985, de Wet geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (Wghor) en de Wet rampen en zware ongevallen (Wrzo). In de wet zijn onder meer de taken van het bestuur van een veiligheidsregio opgenomen.

Het bestuur van de veiligheidsregio stelt een aantal documenten vast:

- Regionaal risicoprofiel: dit is een inventarisatie en analyse van aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit de aangrenzende gebieden
- Beleidsplan: hierin staat hoe de veiligheidsregio haar bestuurlijke taken uitvoert. Het regionaal risicoprofiel vormt de basis voor het beleidsplan
- Crisisplan: plan voor de algemene aanpak van rampen en crises in de regio, zoals een overstroming
- Rampbestrijdingsplan: plan voor de aanpak van rampen op speciale locaties, zoals een vliegveld, of chemische bedrijven met gevaarlijke stoffen.

B2.1: Juridische analyse per actor

Er is voor de waterveiligheid in buitendijkse gebieden geen nationale regeling van kracht. Waterveiligheid buitendijks kan juridisch geduid worden als een boven-lokaal belang, omdat:

- Er slachtoffers kunnen vallen
- Het een bedreiging kan vormen voor primaire keringen en de binnen de dijkkring gelegen bewoners en objecten;
- Eventuele gevolgen een bovenlokaal effect hebben;
- Oplossingen en te nemen maatregelen bovenlokaal gevonden en uitgevoerd moeten worden;

Uitgangspunt van de Wet Ruimtelijke Ordening (Wro) is dat als de oplossing van een maatschappelijk ruimtelijk vraagstuk een aanpak (mede) op een hoger overheidsniveau vergt, het desbetreffende overheidsniveau daarvoor ook de verantwoordelijkheid neemt, en een oplossingsgericht beleid formuleert. Dat houdt ook dat deze overheid benoemt welke wettelijke bevoegdheden het zal gaan inzetten, en welke bijdrage het verwacht van lagere overheidsniveaus.

Als lokale overheden initiatieven buitendijks willen faciliteren, hoewel daarvoor geen verplichting bestaat, ligt de verantwoordelijkheid in eerste plaats bij hen. Daarnaast ligt er een verantwoordelijkheid bij de provincie, in geval van regionaal belang voor het stroomlijnen van het lokale beleid in te vullen met leidraden of normering. Daar weer naast heeft het Rijk de maatschappelijke zorgplicht in het algemeen, en voor de instandhouding van hoofdinfrastructuur in het bijzonder.

Eigenaren

Eigenaren en gebruikers van buitendijkse gebieden zijn zelf verantwoordelijk voor het treffen van gevolgen beperkende maatregelen bij hoog water en hebben een eigen risico voor schade door hoog water.

Veiligheidsregio's

Sinds 2010 is de Wet veiligheidsregio's van kracht. Deze legt primair de taken voor risico- en rampenbeheersing bij de lokale overheden, ook bij overstromingen. Artikel 46, lid 2 van de Wet Veiligheidsregio's zegt dat het bestuur van de veiligheidsregio's er zorg voor draagt dat de bevolking informatie wordt verschaft over de rampen en crises die de regio kunnen treffen, over de maatregelen die zijn getroffen ter voorkoming of bestrijding of beheersing hiervan en over de daarbij te volgen gedragslijn.

Gemeenten / Waterschappen

De Wet Veiligheidsregio's zegt¹² dat de burgemeester er zorg voor draagt dat de bevolking informatie wordt verschaft over de oorsprong, de omvang en de gevolgen van een ramp of crisis die de gemeente bedreigt of treft, evenals over de daarbij te volgen gedragslijn.

Gemeenten stellen op grond van artikelen 14, 15 en 16 van de Wet Veiligheidsregio's tenminste één maal per vier jaren een beleidsplan, gebaseerd op een risicoprofiel en een crisisplan vast.

Het risicoprofiel bevat:

- een overzicht van de risicovolle situaties binnen de veiligheidsregio die tot een brand, ramp of crisis kunnen leiden,
- een overzicht van de soorten branden, rampen en crises die zich in de veiligheidsregio kunnen voordoen, en
- een analyse waarin de weging en inschatting van de gevolgen van de soorten branden, rampen en crises zijn opgenomen.

Het beleidsplan legt het beleid vast voor de taken van de veiligheidsregio. Het gaat daarbij onder andere om de operationele prestaties van diensten en organisaties van de veiligheidsregio, en van de politie en de gemeenten in het kader van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing.

¹² Zie Wet Veiligheidsregio's, Informatie en communicatie Art.7.1

In het crisisplan worden de organisatie en voorzieningen die de gemeenten treffen op het gebied van rampenbestrijding en de crisisbeheersing beschreven. Het bevat daarnaast de afspraken die hierover zijn gemaakt met andere betrokken partijen.

Op grond van de EU Richtlijn OverstromingsRisiko (ROR) moeten de regionale en lokale waterbeheerders de overstromingsrisico's inventariseren en beheersplannen opstellen.

De gemeente licht in elk bestemmingsplan toe hoe rekening is gehouden met de gevolgen voor de waterhuishouding¹³. Deze toelichting bevat de bevindingen en resultaten van de watertoets. Volgens de toelichting bij het Besluit Ruimtelijke Ordening(Bro) moeten daarbij onderwerpen als waterveiligheid, wateroverlast, waterkwaliteit en verdroging aan de orde komen. Dit geldt dus zeker ook als waterhuishoudingsproblemen kunnen worden veroorzaakt door het te beoordelen plan. De gemeente moet aangegeven hoe rekening is gehouden met het wateradvies dat door de waterbeheerder is verstrekt.

Het bestemmingsplan kent buitendijkse gebieden de volgende beperkingen¹⁴:

- Floodproof bouwen stelt specifieke eisen aan het bestemmingsplan
- Het bestemmingsplan moet zich beperken tot regulering van ruimtelijk relevante aspecten van zowel planning als inrichting
- In het bestemmingsplan is daardoor geen plaats voor specifiek waterstaatkundige voorwaarden
- Het bouwtechnische toetsingskader biedt geen ruimte voor lokaal beleid
- Het Bouwbesluit is op dit moment onvoldoende toegerust op “flood proof bouwen”
- Voor drijvende woningen bestaat nog geen duidelijk juridisch kader.

Het Rijk

De Rijksoverheid heeft geen verantwoordelijkheid¹⁵ voor bouwen in buitendijkse gebieden. De zorgtaak van het rijk voor bewoonbaarheid en leefbaarheid van het land, genoemd in artikel 21 van de Grondwet, betreft in buitendijkse gebieden vooral het beheer van het hoofdwatersysteem ten behoeve van binnendijkse veiligheid. Het Rijk verwijst voor de sturing naar bestemmingsplannen en bouwvoorschriften die gemeenten op kunnen nemen om onveilige situaties te voorkomen. Het risico, de verantwoordelijkheid en de aansprakelijkheid voor schade door hoog water ligt bij initiatiefnemers in het rivierbed zelf.

Het Rijk behoudt wel een ‘maatschappelijke verantwoordelijkheid’. Afhankelijk van de omvang van een gebied zou er ook een ‘nationale belang’ (artikel 3.28 Wro) kunnen spelen. Ook keuzen van het Rijk in het water(peil)beheer, mogelijk in combinatie met klimaatverandering¹⁶, kunnen gevolgen hebben voor de risico's van buitendijks bouwen. Vanuit de zorgplicht moet het Rijk hier rekening mee houden.

Provincie

De Waterwet bevat een duidelijke regeling over de afstemming tussen waterbelangen enerzijds en ruimtelijke ordeningsaspecten anderzijds. De Waterwet verplicht de Provincie om één of meer regionale waterplannen vast te stellen. Daarmee wordt op de Provincie een duidelijke taak gelegd om op regionaal niveau beleidsmatig een brede afweging te maken tussen de wateraspecten enerzijds en de ruimtelijke aspecten anderzijds. Op beleidsmatig niveau heeft de Provincie in het kader van de Wro het instrument van de structuurvisie. De Provincie kan verder met een provinciale verordening, inpassingsplan of eventueel een projectbesluit juridisch bindende normen in ruime zin vaststellen. Daarnaast kan de Provincie proactieve of reactieve aanwijzingen aan gemeenten geven.

¹³ Zie artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro), Staatsblad 2008,145

¹⁴ Zie:Urban Flood Management Dordrecht, Policy en Governance, Prov ZH, 2008

¹⁵ Zie voor rivieren: Beleidslijn en Handreiking Grote Rivieren

¹⁶ Bijvoorbeeld een wijziging door het Rijk in het sluitingsregime van de Maeslantkering dat kan doorwerken naar de Zuidhollandse benedenrivieren.

Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid

Verantwoordelijkheid voor beleid over bouwen in buitendijkse gebieden of voor risicocommunicatie betekent nog geen aansprakelijkheid voor eventuele schadelijke gevolgen t.g.v. hoog water.

In eerste instantie is de eigenaar zelf aansprakelijk voor geleden schade. Of er sprake is van verhaalbaarheid op overheden hangt af van de mate waarin de overheden hebben voldaan aan hun zorgplichten. Onderdeel van de zorgplicht is in ieder geval dat de overheid aan het maatschappelijk risico aan eigenaren en gebruikers buitendijks bekend maakt. Als de overheden zorgvuldig hebben gehandeld, dan zal kunnen de overheden waarschijnlijk niet voor een opgetreden (hogere) gevolgschade aansprakelijk gesteld worden¹⁷.

---

¹⁷ Zie: Juridisch-bestuurlijke analyse buitendijks bouwen, memorandum Houthoff Buruma, 2008

Bijlage 3: Invulling van provinciaal beleid buitendijks

Peildatum september 2011

Drenthe:

N.v.t. geen buitendijks gebied.

Flevoland:

De provincie Flevoland heeft een lijst opgesteld met 25 buitendijkse gebieden waar veiligheidsnormen gelden. Waterschap Zuiderzeeland heeft bij provinciale verordening de zorgplicht voor deze gebieden. Het moet ervoor zorgen dat de regionale dijken en keringen van deze buitendijkse gebieden in orde zijn en aan de veiligheidsnormen voldoen (tussen 1/10 en 1/1000).

Friesland:

In het Waterhuishoudingsplan 2010-2015 stelt de provincie dat provincie en waterschap buitendijks geen verantwoordelijkheid hebben voor de veiligheid tegen overstromingen. Initiatieven zijn op eigen risico en geadviseerd wordt om risicobewust en toekomstbestendig te bouwen. Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân stellen een Plan van Aanpak op om in de planperiode samen met andere overheden, helderheid te bieden over de verantwoordelijkheden in buitendijks gebied.

Gelderland:

De provincie onderschrijft in het provinciale Waterplan de strikte voorwaarden voor buitendijks bouwen in de Beleidslijn grote rivieren en gaat ook uit van het principe van 'eigen risico' voor buitendijks wonen, werken en ontwikkelen.

Groningen:

In de provinciale Kustvisie wordt aanbevolen om vanuit waterkering perspectief, indien nodig, bij de buitendijkse haventerreinen de huidige primaire waterkering te versterken en daarnaast over te gaan tot het verhogen van buitendijkse terreinen en aanpassing van gebouwen. Dit laatste is een zaak voor de havenbeheerder en/ of investeerder. Op basis van de ROR zal voor buitendijkse terreinen een integrale risicoanalyse opgesteld moeten worden.

Limburg:

De provincie onderschrijft de Beleidslijn Grote Rivieren. Bij de toetsing van nieuwe (bouw)projecten aan deze beleidslijn wordt rekening gehouden met de ligging van mogelijke toekomstige locaties voor rivierverruiming en gebiedsontwikkeling. De provincie stimuleert gebiedsontwikkelingen die bijdragen aan hoogwaterbescherming in combinatie met een duurzame ruimtelijke inrichting van het Maasdal. Er blijven door toepassing van de beleidslijn gebiedsontwikkelingen mogelijk mits deze netto ruimte voor de rivier opleveren en hoogwaterbestendig worden uitgevoerd.

Noord-Brabant:

In de ontwerpverordening ruimte (door GS vastgesteld op 28 september 2012) stelt de provincie via bestemmingsplannen eisen aan ontwikkelingen in het winterbed van de rivier en de lange termijn reserveringen daarvoor. Eisen gaan in op toegestane functies, kwetsbaarheid en evacuatie.

Noord-Holland:

De structuurvisie stelt dat de provincie in buitendijkse gebieden aan de Noordzeekust geen aanvullende bescherming biedt en wel aanvullende voorwaarden aan ruimtelijke ontwikkeling. In het IJmeer, Markermeer en IJsselmeer is de provincie terughoudend met nieuwe plannen voor bebouwing. Vertrekpunt is een werknorm van 1/4000.

Overijssel:

Het beleid volgens het onderdeel Water van de Omgevingsvisie is vrij algemeen geformuleerd. Specifiek beleid voor buitendijkse gebieden daarin ontbreekt. Wel heeft Overijssel aandacht voor de effecten van beslissingen over het IJsselmeerpeil en over de rivieren voor buitendijkse gebieden. Vanwege belangrijke waarden buitendijks (o.a. cultuurhistorie) zullen deze betrokken moeten worden in de afwegingen in het Deltaprogramma.

Utrecht:

In het Waterplan 2010-2015 stelt de provincie dat het overstromingsgevaar buitendijks zwaarwegend moet worden meegewogen in de waterparagraaf van ruimtelijke plannen voor het realiseren van vitale en/of kwetsbare functies, woonwijken en bedrijventerreinen. In de Handreiking Overstromingsrobuust Inrichten zijn bouw- en inrichtingsmaatregelen opgenomen om bestemmingen robuust te maken tegen de gevolgen van overstromingen. Bij de Eem zijn regionale keringen met een norm aangewezen in de waterverordening (1/300 en 1/1250). Voor een buitendijks te realiseren woonwijk en bedrijventerrein bij Baarn geldt een veiligheidsnorm van 1/1250, waarbij de bouwhoogte afgeleid moet worden van de Hydraulische Randvoorwaarde voor de primaire keringen, en moet rekening worden gehouden met max. 30 cm peilstijging).

Zeeland:

Recent is de Zeeuwse Nota Waterkeringen opgesteld. Daarin is beschreven hoe in Zeeland de komende tijd uitwerking wordt gegeven aan de problematiek van de buitendijkse gebieden. Het onderschrijft het huidige buitendijks beleid waarbij regionale en lokale overheden de taak hebben de veiligheidssituatie van buitendijkse bebouwing te beoordelen, daarover te communiceren en een afweging te maken over aanvullende beschermende maatregelen en waarbij bewoners/gebruikers eigen risico hebben. Het Zeeuws Overlegorgaan Waterkeringen gaat de veiligheidssituatie van alle bestaande buitendijkse bebouwing beoordelen.

Zuid-Holland:

De provincie onderscheidt twee categorieën buitendijkse gebieden (provinciaal waterplan 2010-2015). De eerste categorie betreft buitendijkse gebieden die zijn beschermd door een kering (voorlandkering of zomerkade). De provincie heeft zich tot doel gesteld alle voorlandkeringen in 2011 te normeren. Voor de niet door waterkeringen beschermde opgehoogde buitendijkse gebieden ziet de provincie het als haar rol om ervoor te zorgen dat er een goede afweging wordt gemaakt tussen waterveiligheid en ruimtelijke ontwikkeling. Daarbij stelt de provincie slachtoffers en maatschappelijke ontwrichting als provinciaal belang. Juli 2011 start een proefjaar waarin gemeenten i.s.m. waterschappen, RWS en Havenbedrijf bestemmingsplannen voor nieuwe ontwikkelingen zullen toetsen aan de hand van een risicomethodiek. Na dit jaar kan het gebruik van de risicomethodiek in de Provinciale Structuurvisie verankerd worden.

Bijlage 4: Risicocommunicatie: afspraken Zuid Holland

Peildatum¹⁸ oktober 2011

Rol veiligheidsregio's

Risicocommunicatie vindt plaats in een situatie waarin zich (nog) geen calamiteit of ernstig incident heeft voorgedaan. Het bestuur van de veiligheidsregio is verantwoordelijk voor de communicatie over rampen en crises die de regio kunnen treffen (art. 46 Wet veiligheidsregio's). Deze zijn opgenomen in het regionaal risicoprofiel. Er bestaan wettelijke definities van rampen (zwaar ongeval, veel personen, grote materiële belangen) en crises. De VRR heeft een werkgroep risico- en crisiscommunicatie waarin o.a. gemeenten zijn vertegenwoordigd. In deze werkgroep wordt afgesteld over de te voeren publiekscommunicatie. In principe wordt door eenieder gecommuniceerd over de eigen wettelijke verantwoordelijkheden. Wanneer het voor een gemeente of organisatie niet duidelijk is of de communicatie door hen of door de VRR gevoerd moet worden, zal dit in onderling overleg worden afgesteld. Dit geldt vooral ook voor de omstandigheden waarin er (nog) geen sprake is van een crisis. Ten aanzien van risicocommunicatie is in de werkgroep risico- en crisiscommunicatie afgesproken dat de VRR geen rol heeft in de publiekscommunicatie, maar daar desgewenst wel in kan adviseren. Binnen VRR is voor de communicatie over overstromingen in 2008 een communicatieregeling afgesproken en een regiobrede communicatiecampagne opgezet waarin geen onderscheid is gemaakt tussen binnen- en buitendijks gebied. Alle waterbeheerders en gemeenten zijn daarbij betrokken geweest. VR ZHZ levert centrale ondersteuning bij risicocommunicatie richting vooral gemeenten. Een voorbeeld van deze centrale ondersteuning is de risicowijzer. Binnen VR ZHZ is in 2008 een beleidskader risico- en crisiscommunicatie vastgesteld.

Rol gemeente

Gemeente Dordrecht geeft invulling aan risicocommunicatie via een jaarlijkse brief aan bewoners van het buitendijkse gebied. Binnen gemeente Rotterdam wordt ook gewerkt aan een dergelijke brief. Verwachting is dat deze brief eind 2011/begin 2012 naar alle buitendijkse bewoners wordt verstuurd. Deze brief zal afgesteld worden met het Havenbedrijf omdat er sprake is van twee doelgroepen (en waarschijnlijk ook twee brieven): burgers en bedrijven. Hierbij wordt samengewerkt met de communicatie die het Havenbedrijf in 2011 richting haar klanten wil uitvoeren. In de brief van de gemeente Rotterdam wordt o.a. aangegeven wat van de burger wordt verwacht, wat de gemeente doet (hoogwaterprocedure, beschikbaar stellen van zandzakken) en wordt ook ingegaan op een onderwerp als verzekeraarbaarheid. Mogelijk dat in de brief ook een verwijzing wordt gemaakt naar informatie over waterstandsverwachtingen.

Risicocommunicatie in buitendijkse gebieden is doorgaans maatwerkcommunicatie. Dit sluit goed aan bij het schaalniveau van een gemeente. Omdat er in de regel in buitendijks gebied eerder dan in binnendijks gebied sprake zijn van hoogwaterproblemen die inherent zijn aan de buitendijkse ligging, is het verstandig extra in te zetten op risicocommunicatie buitendijks. Dit kan een andere communicatieboodschap vergen dan in binnendijks gebied waar een overstroming direct tot grote risico's kan leiden. In dergelijke risicocommunicatie kan vooral ingegaan worden op die elementen waarin buitendijks verschilt van binnendijks.

In het afsprakenkader buitendijks is afgesproken dat gemeenten (Rotterdam en Dordrecht) invulling geven aan risicocommunicatie naar bewoners van buitendijkse gebieden. Tijdens het directeurenoverleg buitendijks van 4 januari 2011 is de wenselijkheid uitgesproken dat gemeenten elkaar hierover opzoeken en ervaringen en ideeën uitwisselen.

¹⁸ Nadere informatie: Evert van der Meide, Prov. Z-H (lj.vander.Meide@pzh.nl)

Rol waterschap

Het waterschap adviseert gemeenten en veiligheidsregio's bij het opzetten van risicocommunicatie en crisiscommunicatie bij overstromingen. Dit geldt "waterbreed" en is dus niet specifiek op het buitendijkse gebied gericht. Ook kan sprake zijn van het aanleveren van operationele informatie van waterbeheerders voor risico- en crisiscommunicatie door gemeenten en veiligheidsregio's. Het waterschap heeft echter geen directe kanalen naar bewoners, in relatie tot risicocommunicatie buitendijks en communiceert daarover niet pro(actief).

Rol RWS

Vanuit de waterkamer van het Watermanagementcentrum Nederland (onderdeel van Rijkswaterstaat) wordt informatie verstrekt over actuele waterstands- en afvoerverwachtingen op een aantal (mogelijk uit te breiden) meetpunten. Het gaat hier om actuele waterstandsverwachtingen voor een korte periode (dagen/weken). Mogelijk dat dergelijke info binnen RWS in de toekomst op een landelijk uniforme manier wordt versterkt, onder andere via internet. Iedereen kan zich abonneren op deze mailing, hoewel deze info voor de doorsnede burger waarschijnlijk minder geschikt is.

Rol provincie

De provincie heeft geen verantwoordelijkheden op het gebied van risicocommunicatie en neemt hierin geen rol op zich.

Crisiscommunicatie

Rolverdeling tussen gemeente en veiligheidsregio

Crisiscommunicatie geeft als onderdeel van de rampenbestrijding invulling aan het informeren van de burger in situaties waarbij zich een calamiteit, zwaar ongeval, ramp of crisis voordoet. Bij crisiscommunicatie is sprake van een (al dan niet dreigende) crisissituatie. Wanneer sprake is van een crisissituatie neemt de veiligheidsregio het initiatief in de crisiscommunicatie. Hierbij is in de eerste plaats van belang of sprake is van een (lokale) overlastsituatie of van een crisis. Bij deze beoordeling zijn van belang de omvang en situatie, en vooral de noodzaak tot operationele en/of bestuurlijke afstemming. Wanneer opschaling van de crisisorganisatie plaatsvindt naar het niveau van de veiligheidsregio, zijn de ambtenaren rampenbestrijding van de gemeenten in VRR daarbij betrokken. In VR ZHZ verloopt de procesgang bij crisiscommunicatie (en de betrokkenheid van gemeenten daarbij) via het regionaal crisisplan, en zijn de ARB-en (ambtenaren rampenbestrijding) niet specifiek bij crisiscommunicatie via de regio betrokken. Over de afspraken bij crisiscommunicatie bestaat in de VRR een regionaal draaiboek.

Rol waterschap

Het waterschap adviseert gemeenten en veiligheidsregio bij het opzetten van risicocommunicatie en crisiscommunicatie bij overstromingen. Ook kan sprake zijn van het aanleveren van operationele informatie van het waterschap voor risico- en crisiscommunicatie door gemeenten en veiligheidsregio's. Het waterschap heeft geen directe kanalen naar bewoners, in relatie tot crisiscommunicatie.

Rol RWS

RWS informeert gemeenten en veiligheidsregio's als buitendijkse gebieden door hoge waterstanden vanuit zee of de rivieren kunnen overstromen. Dit sluit aan op het Nationaal Waterplan waarin het Kabinet aangeeft van mening te zijn dat de rijksoverheid een faciliterende rol heeft op het gebied van voorlichten, informeren en waarschuwen. Verder kan een ieder zich abonneren op een waarschuwingdienst (waterwacht en waterkamer). Hierbij worden bijvoorbeeld gemeenten op eigen verzoek gewaarschuwd als specifieke voorwaarschuwingsspeilen in het Benedenrivierengebied worden overschreden, waarbij buitendijkse gebieden gaan overstromen. RWS communiceert echter niet (pro)actief en heeft geen directe kanalen naar bewoners, in relatie tot risicocommunicatie. Tenslotte kan er sprake zijn van het aanleveren van operationele informatie van RWS voor risico- en crisiscommunicatie door gemeenten en veiligheidsregio's.

Bijlage 5: Begrippenlijst

(bronnen: Waterveiligheid Begrippen begrijpen; Buitendijks in beeld, Deel: Definitiestudie, Arcadis, 2011)

Beleidslijn

Geeft inzicht in het rijksbeleid en de verdeling van verantwoordelijkheden van betrokken overheden. Een beleidslijn bevat een nadere uitleg van het vigerende beleid.

Benedenrivierengebied

Het rivierengebied ten westen van de lijn Schoonhoven -Werkendam Dongemond, inclusief Hollands Diep en Haringvliet, maar zonder de Hollandsche IJssel. De combinatie van waterstanden op zee en rivierafvoeren veroorzaakt in dit gebied de hoge waterstanden.

Benedenstrooms

Stroomafwaarts.

Beschermingsniveau

Zie veiligheidsnorm.

Bestemmingsplan

Een plan dat beschrijft wat er met de ruimte in een bepaalde gemeente mag gebeuren.

Binnendijks

Gebied landwaarts van de waterkering waarvoor een wettelijke veiligheidsnorm is gedefinieerd. De landwaartse grens van de waterkering is de grens met het dijkkringgebied. Ook wel de grens tussen binnendijks en buitendijks genoemd.

Bovenrivierengebied

Het door Rijn en Maas gevoede rivierengebied ten oosten van de lijn Schoonhoven - Werkendam – Dongemond. Hoge rivierafvoer veroorzaakt de hoge waterstanden in dit gebied.

Bovenstrooms

Stroomopwaarts.

Buitendijks

Buitendijks gebied wordt beschouwd als gebied dat ligt buiten een dijkkring en buiten hoge grond. Het gaat bij rivieren om het gebied aan de waterzijde van de buitenkruinlijn van de primaire waterkering. Is de rivier onbedijkte, dan gaat het om het gebied onder de lijn van de wettelijk vastgelegde hoogwatercontour. Voor de meren kan een vergelijkbare lijn worden getrokken op basis van het in beheerplannen vastgelegde waterpeil. Voor de kust betreft het gebied op en zeewaarts van de kernzone (zie voor nadere uitleg: Buitendijks in beeld, Deel: Definitiestudie, Arcadis 2011).

Calamiteit

Calamiteiten zijn in de Waterstaatswet 1900 niet nader gedefinieerd. Het Hoogheemraadschap van Delfland omschrijft een calamiteit als: een dreigend falen van een waterkering door storm en hoge buitenwaterstand (op zee), een niet meer voldoende hoge of instabiele waterkering.

Calamiteitenplan

Een draaiboek waarin verschillende acties om de dijk te bewaken (in geval van calamiteit) staan vermeld. Volgens de Waterstaatswet 1900 zijn waterbeheerders verplicht dit op te stellen.

Compartimentering

Het opdelen van een grote dijkkring in (een aantal) kleinere compartimenten of dijkkringen, om de gevolgen van een overstroming te beperken tot een kleiner gebied.

Crisis

Een serie gebeurtenissen of rampen. Een crisis tast de economie of de openbare orde ernstig aan. Ze treft vaak een groot gebied en vraagt om zware bestuurlijke coördinatie, beheersing en voorlichting.

Delta

Uitmonding van een rivier als een stelsel van aftakkingen.

Deltahoogte

Hoogte waaraan een waterkering moet voldoen. Opgesteld door de Deltacommissie.

Dijkkring

Een gebied omsloten door een stelsel van waterkeringen of hoge gronden, dat zo is beveiligd tegen overstromingen.

Dijkkringgebied

Een gebied dat door een stelsel van waterkeringen, of hoge gronden beveiligd moet zijn tegen overstromingen.

Dijkvak

Een deel van een waterkering met uniforme eigenschappen en belasting.

Duinvak

Zie dijkvak.

Economische schade

De schade die opgelopen is door ontwijking van economische processen.

Evacuatie

Wegzenden van de burgerbevolking (en dieren) uit een bedreigd gebied om slachtoffers te voorkomen.

Evacuatieplan

Een plan voor de aanpak van een evacuatie bij een dreigende (overstromings)ramp.

Getroffene

Een persoon die in het gebied woont, dat bij een overstroming onder water loopt.

Gevolgen (van overstroming)

De effecten die een overstroming teweegbrengt: slachtoffers, materiële schade, sociale ontwijking, effect op gezondheid en welbevinden of effecten op natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden.

Handelingsperspectief

Voorgestelde acties om in een bepaalde situatie te handelen, bijvoorbeeld bij een overstroming.

Hoge gronden

De natuurlijke hoge delen van Nederland. Deze zijn in de Wet op de waterkering vastgelegd.

Richtlijn OverstromingsRisico (ROR)

Een EU-richtlijn die voorschrijft dat overstromingsrisico's op Europees niveau in kaart worden gebracht en dat landen samenwerken om overstromingen te beheersen.

Individueel risico

De kans op overlijden voor een individu door deelname aan een activiteit of door een gebeurtenis. Het individuele risico is vaak plaatsgebonden.

Kosten-batenanalyse

Een analyse waarbij men de voor- en nadelen van een project of maatregelen vergelijkt, uitgedrukt in geld. Als de baten groter zijn dan de kosten, is het project economisch rendabel.

Materiële schade

De kosten van herstel of vervanging van beschadigde goederen. En de kosten van opruiming en verloren productie van goederen en diensten, onder andere door bedrijfsuitval.

Noodmaatregelen

De maatregelen die men treft om een dreigende ramp alsnog te keren en/of de gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

Norm

Zie veiligheidsnorm.

Overstromingsrisico

De kans op een overstroming vermenigvuldigd met de gevolgen. Het overstromingsrisico neemt toe als de kans, de gevolgen of beide groter worden.

Overstromingsscenario

Een aangenomen verloop van een overstroming. Op basis daarvan schat men de gevolgen in.

Regionale waterkeringen

In de praktijk wordt voor niet-primaire waterkeringen afwisselend de term regionale kering of secundaire kering gebruikt. Dit zijn beide niet-wettelijke termen. De Waterwet kent alleen een definitie van primaire waterkering, waarmee alle andere waterkeringen als “niet- primaire waterkering” zijn aan te duiden. Gebieden die beschermd worden door een regionale waterkering, maar buiten een dijkkring en buiten hoge gronden liggen, liggen ‘buitendijks’.

Retentiegebied

In dit gebied bergt men tijdelijk, bij hevige regenval, water. Dit opdat stroomafwaarts gelegen gebieden niet overstromen.

Schaderisico

De gemiddelde materiële schade, die een overstroming per jaar veroorzaakt. Oftewel: de waarde van de materiële schade door een overstroming maal de kans op een overstroming.

Slachtoffer

Een persoon die (als gevolg van een overstroming) komt te overlijden.

Slachtofferrisico

Het individuele risico op overlijden: de kans op overlijden op een bepaalde plaats als gevolg van (in dit geval) een overstroming.

Stijgsnelheid

De snelheid waarmee de waterdiepte lokaal toeneemt.

Stroomsnelheid

De lokale snelheid van het water (in het overstroomde gebied).

Toetsing op veiligheid

Eens per vijf jaar toetsen de waterkering-beheerders de waterkeringen aan de wettelijke veiligheidsnormen.

Veiligheidsketen

Een systeembenadering voor het omgaan met risico's, bestaande uit vijf aaneengesloten schakels: pro-actie, preventie, preparatie, respons en nazorg.

(Toelichting: Pro-actie is gericht op de inrichting van de maatschappij en omgeving. Het gaat hierbij om het voorkomen van structurele onveiligheid. Bijvoorbeeld de inrichting van een woonwijk. Preventie is het nemen van concrete maatregelen tegen gebeurtenissen die kunnen voorkomen en te zorgen dat de schade in dat geval wordt beperkt. Preparatie is het je daadwerkelijk voorbereiden op een gebeurtenis. Wat doe ik als er sprake is van overstroming. De repressiefase is de fase waarin er opgetreden moet worden. De calamiteit moet worden bestreden en de schade zoveel mogelijk worden beperkt. De nazorgfase is de fase waarin terug gekeerd wordt naar de normale situatie.)

Veiligheidsnorm

De wettelijke bescherming van een dijkkring tegen overstromen. Deze zijn vastgelegd in de Wet op de waterkering. Ten behoeve van het ontwerpen en toetsen van waterkeringen leidt men per dijkkringgebied, uitgaande van de norm, een maatgevende hoogwaterstand af. De waterkering moet tegen het optreden van deze waterstand bestand zijn.

Waterbewust gedrag

Gedrag dat wordt beïnvloed door het besef van kansen en bedreigingen van water.

Waterbewustzijn

Het besef van kansen of bedreigingen die te maken hebben met water.

Waterdiepte

De diepte die het water lokaal bereikt.

Waterkering

Een natuurlijke of kunstmatige verhoging in het landschap om het achterliggende gebied te beschermen tegen overstroming. Deze zijn primair of secundair.

Watertoets

Instrument dat gebruikt moet worden om al in de beginfase van ruimtelijke plannen en besluiten water(beheersing) mee te nemen.

Colofon

Deze handreiking is in opdracht van
Deelprogramma Nieuwbouw en Herstructurering
opgesteld door:

Dr. Robert J. de Graaff
Ir. Caroline van de Veerdonk

ORG-ID

www.ORG-ID.org

graaff@org-id.org

Samenstelling begeleidingscommissie:

- Albert Elshof Unie van Waterschappen
- Reginald Grendelman Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- Michelle Hendriks Ministerie van Infrastructuur en Milieu
- Evert van der Meide Provincie Zuid-Holland, namens Interprovinciaal Overleg / provincies
- Marten Smid Rijkswaterstaat
- Peter Blommaart Rijkswaterstaat
- Nick van Barneveld Gemeente Rotterdam

Dit is een 'levend' werkdokument, aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

Dit is een uitgave van het

Deltaprogramma
Nieuwbouw en Herstructurering

November 2012